

028.6  
ธ 5237  
ร.3

การศึกษาของคณะกรรมการที่มุ่งใจให้ประชาชนในชนบทไทย  
สนใจการอ่านหนังสือในจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมาธิการศึกษา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาโท

ของ

ธาราทิพย์ เลิศศรี

๗ พ.ค. 253๒

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

กันยายน 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

178321

การศึกษาของศัประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทไทย  
สนใจการอ่านหนังสือในจังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

ของ

ธรรมาธิศ เลิศศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

กันยายน 2532

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 3 ประการคือ (1) มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ (2) ศึกษาสภาพและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือ และส่งเสริมการอ่าน และ (3) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในจังหวัดสกลนคร ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนในชนบท ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการสุ่มอำเภอเป้าหมายมา 3 อำเภอ แล้วคัดเลือกหมู่บ้านมาอำเภอละ 2 หมู่บ้านรวม 6 หมู่บ้าน และทำการเลือกประชาชนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง หมู่บ้านละ 30 คน แยกเป็นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก 15 คน และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ใช้วิธีให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการผู้ดูแลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ระบุว่าใครเป็นผู้สนใจการอ่านมากและสนใจการอ่านน้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ซึ่งข้อคำถามมีหลายรูปแบบ เช่น แบบเติมคำ แบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า ขึ้นอยู่กับประเด็นคำถาม ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยมีผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเป็นผู้ช่วยเหลือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้ t-test และค่าไค-สแควร์

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่าน ซึ่งแยกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ คือ องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม

เกี่ยวกับองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านนั้น พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีความสามารถในการอ่านและเขียน การใช้เงินเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญของการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และการมีเวลาในการอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยที่กล่าวมาทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือนั้น ได้แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ในด้านการมีหนังสืออ่าน พบว่าทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเห็นว่าในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสือไม่เพียงพอ และถ้าในที่อ่านมีหนังสืออ่านเพียงพอแล้ว กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากตอบว่าอยากอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยอย่างมีนัยสำคัญ (2) ด้านคุณภาพของหนังสือที่อ่าน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเห็นว่าลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้สนใจที่จะอ่านมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาสาระในเล่มดี อ่านเข้าใจง่าย เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ ราคาเหมาะสม และหาซื้อได้ง่าย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเห็นว่า เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นลักษณะที่จูงใจให้อยากอ่านมากที่สุด รองลงมาคือตัวหนังสือสีดำ และมีขนาดโตพอสมควร และอ่านเข้าใจง่าย (3) ด้านการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนของผู้ที่ได้รับการกระตุ้นให้อ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (4) ด้านการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนผู้ได้รับการชักจูงให้สนใจการอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยอย่างมีนัยสำคัญ และ (5) ด้านกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. สภาพและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่าน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากตอบว่ารู้จักและใช้บริการห้องสมุดประชาชนกับห้องสมุดเคลื่อนที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ส่วนโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) นั้น ยังไม่ได้ดำเนินการในหมู่บ้านเป้าหมายโดยตรง แต่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนผู้ตอบว่ารู้จักโครงการนี้มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

3. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจูงใจให้สนใจการอ่านหนังสือที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การอ่านออกเขียนได้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การศึกษาหาความรู้อื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง การอ่านหนังสือทำให้ได้รับทราบข่าวสารข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และหนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุด ได้แก่ หนังสือประเภทที่มีเนื้อหาสาระในเล่มดี สามารถนำไปปฏิบัติได้ และราคาเหมาะสม

A STUDY OF READING INCENTIVES OF THE THAI  
RURAL PEOPLE IN SAKON NAKHON

---

AN ABSTRACT

BY

THARATHIT LERTSRI

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements  
for the Master of Education degree in Adult Education  
at Srinakharinwirot University

September 1989

This study was aimed at investigating (1) variables influencing interest of the villagers, (2) situation activities which promoted nonformal learning and encouraged reading enthusiasm in the villages and (3) opinions of the villagers on how to motivate rural villagers to read.

The target population consisted of rural villagers in Sakon Nakhon Province who were selected for this study with the application of a multi-stage random sampling technique. Three Amphoes (Districts) in this Province were randomly selected, 2 villages were then chosen from each Amphoe; 30 villagers were then randomized from each village, 15 of whom were rated by either the village headman or the reading center authorities as "much interest" in reading while the remaining 15 villagers as "little interest" in reading. The total number of villagers served in this study was 180.

Two data collection strategies were employed; structured interviews and the Likert-scale questionnaire. The researcher made field-trips to those selected villages to collect the data, with the assistance of local Nonformal Education Center Officials. In data analyses, the following statistical approaches were utilized: frequency distribution, percentage, means, variance, standard deviation, t-test and  $\chi^2$ .

The study yielded the following findings.

1. Variables influencing the reading interest of the villagers, classified into personal variables and surrounding variables, appeared as follows:

Personal Variables. The following variables were found to be in a greater degree in the "much interest" group than the "little interest" group. literate skills, ability to purchase reading materials, realizing the importance of reading, good reading habits, and time spent on reading. It was further found that the two groups were significantly different in each of those variables.

Surrounding Variables. The following variables were found to have influence upon the reading interest of the rural villages:

(1) The availability of the reading materials; Both groups agreed that reading materials were not sufficiently available at most reading centers. The first group-the one with "much interest", showed more interest in reading than the second group the one with "little interest", when reading materials were readily available. (2) The quality of the reading materials. The first group reported that the following aspects of the materials were more attractive to the readers; contents of the materials, simplicity of the language, information which could be applied and practised, reasonable prices and accessibility of the materials. The second reported that the applicable information of the material was the most important variable which would attract the readers the most, followed in rank by the clarity and size of print, and the simplicity. (3) The encouragement by the local leaders and the officials. Significantly, more villagers in the first group received such encouragement than those in the second group. (4) The encouragement by neighbours and family members. Significantly, more villagers in the first group received such encouragement than those in the second group. (5) The

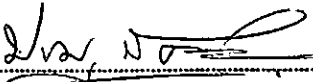
reading center visitation. Significantly more villagers in the first group made visitations to the reading centers than those in the second group.

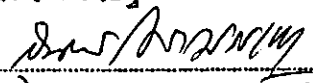
2. The community activities which promoted nonformal learning and encouraged the reading enthusiasts. More villagers in the first group were well aware of the existence, and used the services of the public libraries as well as the mobile libraries, than those in the second group. The Project for the Promotion of Quality of Life had reportedly not yet reached these villages. However, the rural villagers, mainly those in the first group, had heard about this project.

3. The opinions of the villagers on how to motivate rural villagers to read. The majority of the rural villagers believed that literacy was the most important variable which would lead the readers to the wide-open world. In addition, reading, as they believed, would keep them become well-informed which was vital for they living. The reading materials they liked best were those with good and applicable contents and reasonable prices.


คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้  
แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก  
การศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้


คณะกรรมการที่ปรึกษา

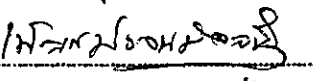
 ประธาน  
(รศ. ดร.ปฐม นิคมานนท์)

 กรรมการ  
(รศ. ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)


คณะกรรมการสอบ

 ประธาน  
(รศ. ดร.ปฐม นิคมานนท์)

 กรรมการ  
(รศ. ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม  
(อ. ดร.เพ็ญแข ประจักษ์จันติก)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา  
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ. ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 11 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2532

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดียิ่งจาก ร่องศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ ร่องศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา และ อาจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจันปัจจนิก ซึ่งเป็นกรรมการสอบ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนการ วิจัยจนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณอาจารย์โสภาค วิริโยธิน และอาจารย์ สมคะเน คำจุน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้สถิติเพื่อ การวิจัย และช่วยตรวจสอบค่านี้ออกและวิธีวิจัยด้วย

ขอขอบคุณท่านอาจารย์ในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และเพื่อน ๆ วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ รุ่น 7 ทุกคนที่ให้กำลังใจสนับสนุน และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สกลนครที่ได้ให้ความสะดวกประสานงานกับอำเภอต่าง ๆ ในการออกเก็บข้อมูล รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างด้วย ขอขอบคุณพี่น้องในตระกูล "เลิศศรี" ทุกคน ที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจในการเรียน และพิเศษสุดที่จะลืมเสียมิได้สำหรับอาจารย์สมจิต เลิศศรี พร้อมลูก ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและสนับสนุนด้านทุนทรัพย์มาโดยตลอด

คุณความดีและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบเท้ามอบแด่ บิดา มารดา อันเป็นที่รักและเคารพยิ่งของผู้วิจัย รวมทั้งประชาชนในชนบทที่มีแรงจูงใจในการอ่านหนังสือทั้งหมด

ธาราทิตย์ เลิศศรี

## สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ .....	1
	ภูมิหลัง .....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า .....	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า .....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า .....	6
	สมมติฐานการวิจัย .....	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ .....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	9
	ความหมายและความสำคัญของการอ่านหนังสือ .....	9
	ความสามารถในการอ่าน .....	10
	การสร้างนิสัยรักการอ่าน .....	12
	องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชมทสนใจการอ่าน .....	13
	กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการอ่าน .....	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	26
3	วิธีดำเนินการวิจัย .....	31
	ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง .....	31
	การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้รวบรวมข้อมูล .....	33
	การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	35
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล .....	35
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	36

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	39
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	39
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	39
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง .....	40
ตอนที่ 2 องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจ การอ่านหนังสือ .....	45
ตอนที่ 3 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจ การอ่านหนังสือ .....	59
ตอนที่ 4 สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริม การอ่าน .....	70
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจ การอ่านหนังสือ .....	78
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	79
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า .....	79
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า .....	79
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า .....	81
การอภิปรายผล .....	85
ข้อเสนอแนะ .....	98
บรรณานุกรม .....	100
ภาคผนวก .....	106
ประวัติผู้วิจัย .....	119

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน และระดับความสนใจการอ่านมากกับ ความสนใจการอ่านน้อย .....	33
2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม .....	40
3 ความสามารถด้านการอ่าน เขียนของกลุ่มตัวอย่างและการทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ย .....	46
4 การซื้อหนังสืออ่านและลักษณะปฏิบัติในการซื้อหนังสืออ่านของกลุ่มตัวอย่าง ....	48
5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของการอ่าน .....	51
6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีนิสัยรักการอ่าน .....	54
7 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเวลาในการอ่าน .....	56
8 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับจำนวนหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีหนังสืออ่านเพียงพอ .....	60
9 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่าน .....	62
10 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและ เจ้าหน้าที่ให้สนใจการอ่านหนังสือ .....	64
11 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกใน ครอบครัวให้สนใจการอ่าน .....	66
12 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	68
13 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดประชาชน .....	71
14 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ .....	74
15 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)	76

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งก้าวหน้ารวดเร็วยุ่ตลอดเวลา หากมนุษย์ไม่คอยศึกษาคิดตามข่าวคราวตามความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ก็จะกลายเป็นคนล้าสมัย ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ทองปลิว ชมชื่น และยิ่ง กิริติบุรณะ. 2529 : 244)

การให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาตนเองสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความเหมาะสมนั้น นอกจากประชาชนจะได้รับจากในระบบโรงเรียนอันเป็นการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ยังได้รับการศึกษาโดยวิธีอื่น ๆ อีก เป็นต้นว่าจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือบริการข่าวสารข้อมูลหลายประการ และในการที่จะสร้างความเข้าใจจากสื่อมวลชนดังกล่าวนี้ การอ่านออกเขียนได้ หรือการรู้หนังสือนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานในพิธีเปิดงานปีหนังสือแห่งชาติ และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ตอนหนึ่งว่า

"... หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่านและพากเพียร พยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปทีใดความรู้ความคิดก็แพร่ไปทีนั้น หนังสือจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ที่จะประมาดมิได้ ในแง่ที่เป็นม่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์ หนังสือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนา ทั้งกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุดความพอใจ..."

การที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้หนังสือนั้น จะต้องมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านหนังสือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของบุคคล แม้แต่ในชนบทเองประชาชนก็จำเป็นต้องรู้หนังสืออย่างน้อยพอให้สามารถอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้เพราะในชนบทนั้นมีสิ่งซึ่งจะคงอาศัยการอ่านซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ จดหมาย สลากยา คำแนะนำในการใช้ปุ๋ยและป้ายประกาศต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งหากประชาชนเป็นผู้รู้หนังสือแล้วก็จะได้รับประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ (สุนทร สุนันท์ชัย. 2528 : 89 - 91)

ถ้ามองในวงกว้างออกไปจะเห็นว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นแหล่งของความรู้ แหล่งกำเนิดอารยธรรมและแหล่งวรรณกรรมอันเก่าแก่ที่ยิ่งใหญ่ สืบต่อกันมาแต่โบราณซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นภูมิภาคที่มีผู้ไม่รู้หนังสือมากที่สุดในโลก และดูเหมือนว่าศูนย์กลางการไม่รู้หนังสือจะตกอยู่ในภูมิภาคนี้เกือบ 3 ใน 4 ของผู้ไม่รู้หนังสือทั้งหมดในโลก คือ 618 ล้านคน จากประชากรผู้ไม่รู้หนังสือของโลกทั้งสิ้น 814 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 1)

สำหรับจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จากการสำรวจของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2526 ปรากฏว่ามีผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุระหว่าง 14-50 ปี อยู่ประมาณ 3.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งประชาชนจำนวนดังกล่าวนี้ขาดโอกาสและไม่มีพื้นฐานในการอ่าน เขียน ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีเป้าหมายแนชัดที่จะลดอัตราการไม่รู้หนังสือของประชาชนดังกล่าว จากร้อยละ 14.5 ให้เหลือร้อยละ 10.5 ภายในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งจะเป็นการเพิ่มผู้รู้หนังสือได้ประมาณ 1 ล้านคน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 13)

ในการลดอัตราการไม่รู้หนังสือของประชาชนดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2526-2529 และได้ดำเนินการทั่วประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2529 ซึ่งเมื่อได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการนี้ปรากฏว่า

มีผู้ผ่านโครงการฯ สามารถอ่านออกเขียนได้จำนวน 218,838 คน คิดเป็นร้อยละ 77.12 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด นอกจากโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติแล้วก็ยังมีโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถสอนให้ผู้ใหญ่อ่านออกเขียนได้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้คิดแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน และโครงการนี้ก็สามารถช่วยให้ประชาชนรู้หนังสือเพิ่มขึ้นได้ประมาณปีละ 50,000 คน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 14 - 15)

แม้ว่าปัจจุบันนี้ทุกภูมิภาคของประเทศไทยจะมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่แทบทุกหมู่บ้าน และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับ เป็นเครื่องมือ เพื่อสื่อสารและค้นคว้าต่อไป แต่ในสภาพความเป็นจริงชุมชนในชนบทยังขาดแคลนแหล่งที่จะให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้ากันอย่างต่อเนื่องอีกมาก ที่สำคัญคือการขาดหนังสืออ่าน ทำให้ไม่สามารถดำรงความสามารถด้านการอ่าน การเขียนไว้ได้ ต้องกลับกลายเป็นผู้ไม่รู้หนังสือต่อไปอีก นับเป็นการสูญเสียเปล่าทางการศึกษาอย่างมหาศาล ดังผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษาในปี 2520 ที่พบว่าผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 7 ประมาณร้อยละ 33 กลับลืมหนังสือหลังจากจบจากโรงเรียนไปแล้ว 3-4 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่ยังจดจำหนังสือได้อีก 2 ใน 3 ของผู้เรียนทั้งหมดไม่ได้ใช้ประโยชน์จากความรู้เท่าที่ควร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : ข - 7)

ในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2529 เกี่ยวกับความคงทนของสภาพการรู้หนังสือของผู้ที่ผ่านโครงการฯ ซึ่งสรุปได้ว่าผู้ที่ผ่านโครงการฯ ไปแล้ว 1 ปี สภาพการอ่านจะลดลงจากเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานเดิม ที่วัดไว้ประมาณร้อยละ 2 และสภาพการเขียนจะลดลงประมาณร้อยละ 4 จากการประเมินผลดังกล่าว ยังเป็นที่น่าสังเกตอีกว่าผู้ที่ผ่านโครงการฯ ส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านเอกสารเผยแพร่ข้อมูลของทางราชการเลย ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข อาชีพ อาหาร หรือโภชนาการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 9 - 15)

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าแม้พยายามหาวิธีการใด ๆ ที่ทำให้ผู้ใหญ่รู้หนังสือแล้วก็ตาม โอกาสที่เกิดการลืมหนังสือย่อมมีขึ้นได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท ทั้งนี้เพราะว่าการได้ฝึกการอ่านเขียนเพิ่มเติมของประชาชนนั้นมีน้อย อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการที่สำคัญคือประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องดิ้นรน ขวนขวายหาเลี้ยงปากท้องไม่มีเวลาที่จะมาทบทวนฝึกการอ่านเขียน อีกทั้งสื่อต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมในการอ่านเขียนหนังสือของประชาชนในชนบทนั้นมีน้อยมาก เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันที่พอเป็นความหวังหนึ่งในการรักษาสภาพการรู้หนังสือของประชาชน ได้แก่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้พยายามหาวิธีการคงสภาพการรู้หนังสือและส่งเสริมการรู้หนังสือให้แก่ประชาชนในชนบท โดยจัดเป็น 2 วิธีคือ

1. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการอ่าน นั่นคือเมื่อประชาชนมีความต้องการอยากอ่านหนังสือก็ให้สามารถหาหนังสืออ่านได้ง่าย เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือวัด ศึกษาศูนย์ชุมชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หนังสือพิมพ์ฝาผนังและแหล่งความรู้หมู่บ้าน ตลอดจนขอความร่วมมือจากกระทรวง ทบวง กรม อื่นให้จัดส่งเอกสาร ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่องค์กรนั้นมี หรือจัดทำขึ้นไปให้ประชาชนได้อ่าน และถ้าเป็นชุมชนใหญ่ก็จะขยายเป็นห้องสมุดประชาชน เพื่อให้ประชาชนในชนบทที่อ่านออกเขียนได้แล้ว มาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป

2. จัดโครงการต่อเนื่องสำหรับผู้เริ่มอ่านออกเขียนได้ใหม่ ๆ เช่น ผู้ที่ผ่านโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแล้ว หรือจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ประสงค์จะศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไป เช่น โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) การจัดทำเอกสารเสริมการอ่าน การรณรงค์ในชนกลุ่มน้อย ฯลฯ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการได้หาวิธีการหลายอย่างเพื่อให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือและคงสภาพการรู้หนังสือจากหลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วก็ตาม ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ก็ยังไม่สนใจอยากอ่านหนังสือมากนัก ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะหาวิธีการอย่างไรจึงจะสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชนบทเห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือ อันเป็นแนวทางในการสร้างนิสัยรักการอ่าน และนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติสืบไป

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือจึงเป็นเรื่องที่น่า  
 พยายามเข้ามาทำการศึกษาค้นคว้ากันอย่างจริงจัง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการรักษาสภาพการรู้  
 หนังสือและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านหนังสือของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านการจูงใจที่ทำให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ
2. เพื่อศึกษาสภาพและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริม  
 การอ่านของประชาชน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชนบทเกี่ยวกับการจูงใจ  
 ให้ประชาชนมีความสนใจในการอ่านหนังสือ

### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จูงใจให้ประชาชน  
 ในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ
2. ทำให้ได้รับความรู้และมีความเข้าใจถึงสภาพของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน  
 ที่สนับสนุนการรู้หนังสือ และส่งเสริมการอ่านหนังสือของประชาชน
3. ได้ทราบความคิดเห็นของประชาชนในชนบทเกี่ยวกับการจูงใจให้มีความสนใจใน  
 การอ่านหนังสือ
4. ผลของการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์การศึกษา  
 นอกโรงเรียนจังหวัด และกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะให้นำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณา  
 ส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสืออันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน  
 ต่อไป

## ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แบ่งองค์ประกอบด้านการจูงใจในการอ่านหนังสือออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1.1 องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเขียน การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญในการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และการมีเวลาในการอ่าน

1.2 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน ได้แก่ การมีหนังสืออ่าน คุณภาพของหนังสืออ่าน การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว และกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทในจังหวัดสกลนคร ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ กับ 4 กิ่งอำเภอ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เลือกศึกษากับประชากรข้างต้น จำนวน 180 คน โดยเลือกผู้ที่สนใจในการอ่านหนังสือมาก คือผู้ที่เข้าไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นประจำ จำนวน 90 คน และผู้ที่สนใจในการอ่านหนังสือน้อย ได้แก่ ผู้ที่ไม่ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือไปใช้บริการแต่บ่อยมาก จำนวน 90 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

### 3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความสนใจในการอ่านหนังสือของประชาชนซึ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

3.1.1 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมาก ได้แก่ ผู้ที่ชอบอ่านหนังสือโดยถือเอาความถี่ในการมาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นเครื่องบ่งชี้ กล่าวคือผู้ที่มาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ่อยถือว่าเป็นผู้ที่สนใจในการอ่านหนังสือมาก

3.1.2 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อย ได้แก่ ผู้ที่ไม่เคยมาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือมาใช้บริการแต่น้อยมาก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ได้แก่

- 1) ความสามารถในการอ่านเขียน
- 2) การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน
- 3) การเห็นความสำคัญในการอ่าน
- 4) การมีนิสัยรักการอ่าน
- 5) การมีเวลาในการอ่าน

3.2.2 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน ได้แก่

- 1) การมีหนังสืออ่าน
- 2) คุณภาพของหนังสือที่อ่าน
- 3) การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่
- 4) การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว
- 5) กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

### สมมติฐานในการวิจัย

1. ประชาชนในชนบทกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมากกับประชาชนในชนบทกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อยมีองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านแตกต่างกัน

2. ประชาชนในชนบทกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมากกับประชาชนในชนบทกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อย มีองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่านแตกต่างกัน

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ หมายถึง ปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลทำให้ประชาชนเกิดความสนใจอ่านหนังสือ ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่ในตัวผู้อ่านเองซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือ อันได้แก่ ความสามารถในการอ่านเขียน การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญในการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และการมีเวลาในการอ่าน
  - 1.2 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน หมายถึง ปัจจัยที่แวดล้อมตัวผู้อ่าน ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือ อันได้แก่ การมีหนังสืออ่านคุณภาพของหนังสือที่อ่าน การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว และกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
2. ประชาชนในชนบท หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านในชนบทนอกเหนือจากผู้ที่ย้ายอยู่ในเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาลซึ่งเป็นที่ตั้งในท้องที่อำเภอนั้น ๆ
3. ผู้สนใจการอ่านหนังสือมาก หมายถึง ผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ การวิจัยครั้งนี้ถือเอาความถี่ในการใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน กล่าวคือ ผู้ที่มาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ่อยถือว่าเป็นผู้สนใจในการอ่านหนังสือมาก
4. ผู้สนใจการอ่านหนังสือน้อย หมายถึง ผู้ที่ไม่ชอบการอ่านหนังสือ การวิจัยครั้งนี้ถือเอาความถี่ในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคือมาใช้บริการน้อย หรือไม่เคยใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเลย

## เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการอ่านหนังสือ
2. ความสามารถในการอ่านหนังสือ
3. การสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือ
4. องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ
5. กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการอ่านหนังสือ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ความหมายและความสำคัญของการอ่านหนังสือ

แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1976 : 14) ได้ให้ความเห็นว่าการอ่านเป็นรูปแบบของการสื่อความหมาย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสารความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนลงบนกระดาษด้วยภาษา ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเขียนของแต่ละคน ผู้อ่านก็พยายามอ่านเอาความหมายจากที่ผู้เขียนได้เขียนเอาไว้ ความสามารถในการรู้ความหมายของสิ่งที่อ่านนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน หมายถึง ความคุ้นเคยกับความคิดที่สำคัญ ๆ ของเรื่อง และความรู้ทางภาษาของผู้อ่านเอง

ดอลแมน (Daillman. 1960 : 18) มีความเห็นว่าการอ่านเป็นพฤติกรรมทางสายตาและกระบวนการคิด เขาได้แบ่งองค์ประกอบของการอ่านออกเป็น 2 ประการคือ การรับรู้คำ (Word Recognition) และการเข้าใจความหมาย (Comprehension)

ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน (2525 : 2) กล่าวว่า การอ่านหมายถึงการแปลอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด

และคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกทอดหนึ่ง ฉะนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้น

ส่วนในด้านความสำคัญนั้น ฮาฟเนอร์ (Hafner. 1967 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่าในการดำเนินชีวิตการอ่านจะช่วยให้เป็นอย่างดี เพราะการอ่านเป็นการสร้างประสบการณ์ขั้นพื้นฐาน และช่วยให้คนรู้จักแก้ปัญหาเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ส่วน ทูเซ (Tooze. 1957 : 6) ได้ชี้ให้เห็นคุณค่าของการอ่านว่ากิจกรรมด้านการอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน ทั้งในวัยเด็กและผู้ใหญ่ เพราะหนังสือย่อมาประกอบด้วยประสบการณ์ในชีวิตทั้งชีวิต และนับเป็นประสบการณ์ร่วมชั้นสูงสุดระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

สรุป การอ่านหมายถึงการแปลความ หรือสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรที่ใช้แทนคำพูดให้ได้ความหมายอย่างสมบูรณ์ ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านนับว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้น การอ่านจัดเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ หลายประการ นั่นคือในการอ่านแต่ละครั้งผู้อ่านจะต้องมีการรับรู้คำ เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านรวมทั้งจะต้องคิดและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน เพราะการอ่านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลและเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

### ความสามารถในการอ่าน

บุช และฮิบเนอร์ (Bush and Huebner. 1970 : 4) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการคิด ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะต้องเป็นผู้มีความสามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังต่อไปนี้

1. เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน คือสามารถเข้าใจข้อความตามตัวอักษรและแปลความหมายได้

2. มีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน คือความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองของผู้อ่าน และตัดสินใจว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องจริงเพียงไร เชื่อถือได้หรือไม่

3. สามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ คือความสามารถของผู้อ่านที่จะผสมผสานสิ่งที่อ่านกับประสบการณ์เดิมของคนที่มียุติได้

ถนอมวงศ์ ล้ายอคมรรคผล (2528 : 181 - 183) ได้กล่าวว่า การอ่านเก่งหมายถึง การที่ผู้อ่านมีความสามารถที่จะเข้าใจเนื้อหาตามตัวอักษร เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งบางประการ ที่แฝงอยู่ และเมื่ออ่านแล้วสามารถที่จะประเมินค่าและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

ความสามารถในการอ่านจะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่งเมื่อผู้อ่านได้อ่านอย่างมีวิจารณญาณ คำว่า "วิจารณญาณ" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายถึง "การมีปัญญาสันนิษฐานเหตุผลได้" (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 742)

การอ่านอย่างมี "วิจารณญาณ" จึงหมายถึงการอ่านอย่างไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งที่อ่านได้

ดีแซนท์ (Dechant. 1969 : 372) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านอย่างมี วิจารณญาณว่าเป็นการอ่านเพื่อประเมินคุณค่าของสิ่งที่อ่าน (Reading for Evaluation) และให้ความเห็นว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้อ่านจะต้องตรวจสอบความจริง ความสมเหตุสมผล ความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของสิ่งที่อ่าน ต้องสามารถแยกได้ว่าข้อความใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น พยายามอ่านให้เข้าใจและรู้เท่าทันการเขียนจูงใจผู้อ่าน

สปาเช่ และเบอร์ก (Spache and Berg. 1971 : 125) ให้ความเห็นว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้อ่านจะต้องมีการวิเคราะห์และพิจารณาสิ่งแรกที่ต้องกระทำคือ การทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านเป็นอย่างดี รู้ถึงสาระข้อเท็จจริงของสิ่งที่อ่าน ต่อจากนั้นจะเป็นการ ประเมินสิ่งที่อ่านในด้านต่าง ๆ คือ

1. การพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน
2. การพิจารณาสาระความหมายที่ผู้เขียนจูงใจให้ผู้อ่านได้รับ
3. การพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลในการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน

เคอร์ (Durr. 1967 : 145) ได้แบ่งลักษณะของความสามารถในการอ่านอย่าง  
มีวิจารณญาณออกเป็น 8 พฤติกรรมดังนี้

1. สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นได้
2. สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้
3. รู้ล่วงหน้าว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ
4. สรุปเรื่องราวที่อ่านได้
5. วิเคราะห์เรื่องราวที่อ่านและโต้แย้งได้
6. สามารถบอกได้ว่าข้อความใดที่ไม่สัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังอ่านอยู่ได้
7. พิจารณาความผิดพลาดในการให้เหตุผล
8. อนุมานเรื่องที่อ่านได้

ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์ (2522 : 33) ได้วิจัยไว้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ  
จะเริ่มหลังจากที่ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง และสามารถตีความเรื่องราวนั้นจนเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผู้อ่าน  
จะต้องใช้ประสบการณ์พื้นฐานรวมทั้งวิจารณญาณของตน ทำการวิเคราะห์ตัดสินและประเมินสิ่งที่  
อ่านว่าถูกต้องตามความเป็นจริงเพียงใด มีความสมเหตุสมผล และเชื่อถือได้หรือไม่ เรื่องที่อ่าน  
นั้นเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนหรือเป็นการเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และผู้เขียนมีจุดประสงค์ใน  
การเขียนอย่างไร

สรุป ความสามารถในการอ่านจึงหมายถึงการที่ผู้อ่านมีความสามารถที่จะเข้าใจในเนื้อหา  
ของตัวอักษร และเรื่องราวที่ได้อ่านตลอดจนเข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งบางประการที่แฝงอยู่ในเรื่อง  
นั้น ๆ ด้วย ส่วนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้นผู้อ่านจะต้องใช้ความคิด พิจารณา และใคร่ครวญ  
ตรวจสอบความจริง ความสมเหตุสมผล ความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของสิ่งที่อ่าน รวมทั้ง  
จะต้องพิจารณาถึงจุดประสงค์ของผู้เขียน สื่อความหมายของผู้เขียนที่จูงใจให้ผู้อ่านได้รับด้วย

### การสร้างนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่ายิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของบุคคลและประเทศชาติ  
ที่ผ่านมาประชาชนในชนบทขาดโอกาสที่จะได้รับการฝึกทักษะและปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่านเป็น

อย่างมาก ยุทธศาสตร์ที่รณรงค์เกี่ยวกับการสร้างนิสัยรักการอ่านนั้นควรต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว แผนระยะสั้นเป็นการแก้ปัญหาที่จับต้องได้เฉพาะหน้าที่พัฒนานิสัยในการอ่านของประชาชนวัยผู้ใหญ่ เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนต้องจัดท้าวสตุ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไปให้ รวมทั้งต้องทุ่มเทงบประมาณในการขยายห้องสมุดประชาชนให้ทั่วถึง เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน ส่วนแผนระยะยาวจะต้องเริ่มฝึกเยาวชนให้มึนึสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย นับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ตลอดจนสื่อมวลชนและรัฐบาลเป็นสำคัญ (บุษสม นาวานุเคราะห์. 2525 : 296 - 297)

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2528 : 332) กล่าวว่านิสัยรักการอ่านเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ ผู้มึนึสัยรักการอ่านก็อ่านอย่างสม่ำเสมอ ไม่ต้องรอให้ความจำเป็นมาบังกับ นิสัยรักการอ่านควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย นอกจากนี้นิสัยรักการอ่านต้องมีการส่งเสริมให้มีโอกาสอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วย

สไตเกอร์ (Stalger. 2526 : 51) ใ้ใ้ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนั้น ห้องสมุดเป็นแหล่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยได้ เพราะห้องสมุดมีหนังสือจำนวนมาก รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยกระตุ้นให้กำลังใจ และให้ข้อมูลที่ดี ตลอดจนเป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้หนังสือไปถึงผู้อ่านได้มากขึ้น

สรุป การสร้างนิสัยรักการอ่าน ต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวนับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความร่วมมือสนับสนุนด้วย และที่สำคัญที่สุดคือผู้อ่านต้องพยายามสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งนี้เพราะนิสัยรักการอ่านเป็นเรื่องเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนหากมีความสนใจสร้างให้เกิดนิสัยรักการอ่านก็สามารถทำได้ โดยอาศัยการศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดประชาชนหรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นแหล่งเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน

### องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่าน

เนื่องจากการอ่านหนังสือเป็นเรื่องเฉพาะตัว ประชาชนต้องได้รับการฝึกฝนมาพอสมควร จึงเกิดความรักและซาบซึ้งในการอ่านจนเกิดเป็นนิสัยที่ติดตัวตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม

ไทย ซึ่งไม่ใช่สังคมการอ่าน และครอบครัวของคนไทยส่วนใหญ่ไม่ใช่ครอบครัวรักการอ่านด้วย ซึ่งโดยแท้จริงแล้วครอบครัวและสังคมมีอิทธิพลมากในการส่งเสริมการอ่าน และสร้างบรรยากาศในการอ่าน (แมนมาส ชาลิต. 2528 : 197)

สำหรับประชาชนในชนบทนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาวิธีส่งเสริมและจูงใจให้เกิดความสนใจในการอ่านเป็นอย่างมาก การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในชนบทเกิดความสนใจในการอ่าน ก็คือการสร้างสภาพที่จูงใจเพื่อจะได้เป็นเครื่องล่อ (Incentives) แก่ประชาชนในชนบทที่อ่านออกเขียนได้คล่องแคล่วแล้ว และประชาชนที่เพิ่งอ่านออกเขียนได้ใหม่ ๆ ให้มีโอกาสอ่านหนังสือเป็นการฝึกฝนเพิ่มเติมมันเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรต้องศึกษาคำตอบอยู่เสมอว่าอะไรคือองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ

ในการจูงใจให้บุคคลเกิดความสนใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจำเป็นต้องทราบสาเหตุในการที่คนเราแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา ในทางจิตวิทยานั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าการกระทำของมนุษย์มีสาเหตุมาจากการได้รับการกระตุ้นจากภายในตัวมนุษย์เอง และจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

เจนกินสัน (Jenkinson. 1964 : 40) กล่าวว่า การอ่านเป็นการกระทำทางความคิด (Cognitive Act) ซึ่งมีสาเหตุเช่นเดียวกับการกระทำอย่างอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีคำถามเกิดขึ้นเหมือนกับการกระทำอย่างอื่น ๆ ว่าทำไมมนุษย์จึงอ่านหนังสือ หรืออะไรเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของมนุษย์ และมีสิ่งจูงใจอะไรที่ทำให้มนุษย์ต้องการอ่านหนังสือ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 227) ชี้ให้เห็นว่าสิ่งจูงใจที่ให้ผู้มนุษย์แสดงออกแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ

1. สิ่งจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) หมายถึง การที่บุคคลมองเห็นคุณค่าที่จะกระทำด้วยความเต็มใจ ซึ่งเชื่อกันว่าหากผู้ใดมีสิ่งจูงใจประเภทนี้ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่สุด
2. สิ่งจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อการได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มาเร้าภายนอก

ดังนั้นในการจูงใจให้ประชาชนสนใจและต้องการอ่านหนังสือต้องจัดสิ่งจูงใจให้เกิดขึ้น  
กับประชาชนเหล่านั้น ทั้งสิ่งจูงใจภายในและสิ่งจูงใจภายนอกด้วย

ซัลลิแวน (Sullivan. 1976 : 9 - 10) ให้อภิปรายถึงสาเหตุของการอ่านใน  
การประชุมของยูเนสโกเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านว่าสาเหตุของการอ่านเกิดจากอิทธิพลของ  
ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ส่วนปัจจัยภายนอก  
เกิดจากอิทธิพลของครอบครัว สังคม สื่อมวลชน ธุรกิจหนังสือ การส่งเสริมของรัฐ ความสัมพันธ์  
ระหว่างปัจจัยทั้งสองเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการอ่านของแต่ละคน

ด้วยเหตุนี้ ในการจูงใจให้ประชาชนในชนบทให้มีความสนใจในการอ่านหนังสือ ควร  
ต้องคำนึงถึงปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ได้แก่ปัจจัยที่มีอยู่ในตัวผู้อ่านแต่ละคน อันเป็นสิ่ง  
เอื้ออำนวยให้ผู้อ่านเกิดแรงจูงใจอยากอ่านหนังสือ ได้แก่

1.1 ความสามารถในการอ่านเขียน นับเป็นทางแรกที่ก้าวไปสู่ความต้องการ  
ทางด้าน การอ่าน ความสามารถในการอ่านเขียนคือความรู้ด้านหนังสือ ดังที่ สุนทร สุนันท์ชัย  
(2528 : 92) ได้ชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานทางการศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการค้นหาสิ่งที่ต้องการ  
อ่าน เช่น ถ้าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านเขียนไม่สูงก็อ่านหนังสือที่ใช้เพียงภาษาง่าย ๆ และ  
มีความหมายสั้น ๆ ได้เท่านั้น ส่วนผู้มีความสามารถในการอ่านเขียน ก็สามารถอ่านและเข้าใจ  
ความหมายของคำที่ยากขึ้นไปตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์  
แก่ตนเองและสังคมได้

นอกจากนี้ สไตเกอร์ (Staiger. 2526 : 2) ให้อธิบายว่าสิ่งแรก  
ที่ทำให้รักการอ่านคือทักษะในการอ่านนั่นเอง ซึ่งเปรียบได้กับเด็กที่วิ่งไม่เก่ง ไม่ว่องไว และ  
เคลื่อนไหวเชื่องช้า เขาไม่สนใจอยากจะทำฟุตบอล โดยที่รู้สึกเลื่องและหาทางแก้ตัวไม่ไปเล่น  
ฟุตบอลอยู่เสมอ

1.2 การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน ระดับเศรษฐกิจของผู้อ่านนับเป็นเรื่องสำคัญ  
อย่างหนึ่งหากผู้อ่านมีฐานะทางการเงินดีก็สามารถซื้อหาหนังสือไว้เป็นสมบัติของตนเอง หรือ

เผื่อแม่แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งเมื่อเขามีหนังสือแล้วเขาจะได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการอ่าน และมองเห็นความจำเป็นทางการอ่านเสมือนได้บริโภคอาหารที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย ผู้ที่อยู่ในฐานะที่สละเงินเพื่อซื้อหนังสือได้ ก็ซื้อหนังสืออ่าน ซึ่งนับเป็นการช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านได้ให้เป็นอย่างดี

ในเรื่องนี้ วิเศษ ศิลตระกุล (2528 : 95) ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีบุคคลมีฐานะทางการเงินดี เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น การซื้อหนังสืออ่านของคนในประเทศเขาถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่ทำให้ชีวิตเดือดร้อนและไม่กระทบกระเทือนต่อสภาพความเป็นอยู่แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อคนญี่ปุ่นเขายังมีโอกาสอ่านบ่อย ๆ อ่านมาก ๆ เขาก็ลืมหนังสือยาก ผิดกับประเทศของเราการซื้อหนังสือหรือวารสารบาง ๆ สักเล่ม อาจมีค่าเท่ากับอาหารหนึ่งมื้อ และยิ่งถ้าเป็นชาวไร่ชาวนาในชนบท ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศด้วยแล้วเงินที่ซื้อหนังสืออาจมีค่าเท่ากับอาหารหนึ่งวันของครอบครัวทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชนบทของประเทศเราล้าหลังในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ได้

1.3 การเห็นความสำคัญของการอ่าน สิ่งจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้สนใจในการอ่านหนังสือ คือการมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องใช้ประโยชน์จากการอ่านเพราะสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องประสบอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นล้วนอาศัยการอ่านเป็นสื่อความหมายให้เกิดการเข้าใจกันทั้งสิ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 40)

แม้ประชาชนในชนบทเองต้องมีความรู้พออ่านออกเขียนได้เป็นอย่างดีน้อย สามารถที่จะอ่านค่าง่าย ๆ ได้เช่น คำเตือน ป้ายประกาศ คำแนะนำ สลากยา ตลอดจนต้องเขียนชื่อและนามสกุลของตัวเองได้หรือนับเงินและคิดเลขง่าย ๆ ได้ เป็นต้น ในประเทศไทยนั้นที่สำคัญยิ่งคือยังมีประชาชนในชาติกว่า 3.5 ล้านคนเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ หากโอกาสพื้นฐานในการอ่านเขียนภาษาไทย รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นและมองเห็นความสำคัญของการที่จะให้ประชาชนดังกล่าวอ่านออกเขียนได้เป็นอย่างดีมาก จึงได้จัดโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ซึ่งโครงการนี้ทำให้มีผู้รู้หนังสือเพิ่มขึ้นประมาณ 1 ล้านคน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 :

1.4 การมีนิสัยรักการอ่าน นิสัยรักการอ่านเป็นเรื่องที่ควรจะต้องปลูกฝังหรือสั่งสมกันมาตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่ง สไตเกอร์ (สุนทร โคตรบรรเทา-2526 : 19; อ้างอิงมาจาก Staiger. n.d.) ให้ความเห็นว่า การมีหนังสือที่หาอ่านได้ง่ายในครอบครัวและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวของครอบครัว จะมีส่วนช่วยวางรากฐานการสร้างนิสัยในการอ่านของเด็กได้เป็นอย่างดี

ดีแชนท์ (Dechant. 1982 : 66) กล่าวว่านิคามาโรคหรือญาติพี่น้องในครอบครัวที่สนใจอ่านหนังสือที่มักจะมีการสนทนาถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสืออยู่เสมอจะทำให้เด็กสนใจอ่านหนังสือตามไปด้วย ส่วนเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่ค่อยสนใจอ่านหนังสือและไม่มีหนังสือให้เด็กอ่านมากนัก เด็กก็จะอ่านหนังสือน้อยตามไปด้วย

สำหรับ เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนนั้นไม่สู้มีปัญหามากนัก เพราะมีสถานต่าง ๆ นับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ คอยเอื้ออำนวยในการสร้างนิสัยให้รักการอ่านอยู่ตลอดเวลา แต่สำหรับผู้ใหญ่ที่พ้นวัยเรียนไปแล้วควรต้องรณรงค์สร้างให้มีนิสัยรักการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล ในเรื่องนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนมิได้นิ่งนอนใจได้ดำเนินการส่งเสริมการอ่านเป็นอย่างมาก เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จัดห้องสมุดประชาชนทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ จัดที่อ่านหนังสือวัด จัดโครงการหมุนเวียนหนังสือ ตลอดจนจัดทำเอกสารส่งเสริมการอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น แผ่นปลิว หนังสือพิมพ์ผาผนัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือให้แก่ประชาชนนั่นเอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 62)

1.5 การมีเวลาในการอ่าน ประชาชนในชนบทนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม คือ การทำนา ทำสวน และอาชีพรับจ้าง การทำงานกล่าวต้องใช้เวลาตลอดปีรวมทั้งต้องทำงานด้วยความรีบเร่ง เพื่อการเพาะปลูกให้ทันตามฤดูกาล มีช่วงระยะเวลาพักผ่อนบ้าง หลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้วเท่านั้น เมื่ออาชีพของชาวชนบทเป็นอาชีพที่ต้องใช้กำลังกายเป็นส่วนใหญ่เช่นนี้ จึงทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า นับเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชนบทไม่ค่อยมีเวลาในการอ่านหนังสือ

จากการศึกษาค้นคว้าของ วีระ สุภากิจ (2520 : 155) พบว่ากรรมกรส่วนใหญ่มีเวลาอ่านหนังสือหรือวารสารหลังจากเลิกงานแล้ว และรองลงมาคืออ่านในวันหยุด ซึ่งแสดงว่าในบรรดาผู้ใช้แรงงานทั้งหลายรวมทั้งผู้ที่รักอาชีพทางการเกษตรด้วยจะมีเวลาในการอ่านหนังสือหลังจากเลิกทำงานแล้ว หรือในวันหยุดเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ทำอย่างไรจึงจะให้ชาวชนบทมีเวลาในการอ่านหนังสือเพื่อเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยสามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวได้

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ภายนอกที่เป็นผลในการเอื้ออำนวยให้เกิดแรงจูงใจที่จะอ่านหนังสือ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การมีหนังสืออ่าน การจัดให้ประชาชนในชนบทได้มีหนังสืออ่าน เช่นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือวัด จัดกิจกรรมหอศัฟฟาหนังสือ การผลิตเอกสารเสริมการอ่าน หรือการจัดหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เป็นต้น ล้วนเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทรักการอ่านทั้งสิ้น แม้กระนั้นก็ตามประชาชนในชนบทก็ยังขาดแคลนหนังสือที่จะอ่านอยู่เป็นอันมาก ซึ่งสิ่งนี้เองเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวชนบทไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือ

สุนทร สุนันท์ชัย (2528 : 306) ได้ให้ข้อสังเกตว่าประชาชนไทยอ่านหนังสือกันน้อยมาก เคยมีผู้ประมาณว่าคนไทยอ่านหนังสือปีละ 30-60 หน้าเท่านั้น จริงอยู่แม้จะมีคนไทยจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่อ่านหนังสือนับเป็นพัน ๆ หน้าก็ตาม เพราะประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในชนบทไม่มีหนังสืออ่าน จึงเป็นสาเหตุให้ไม่ชอบอ่านหนังสือ และขาดโอกาสในการอ่าน

ถัน แพเพชร (2529 : 287) กล่าวว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวชนบทมีความรู้ด้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเมือง เพราะว่าชาวชนบทเหล่านั้นไม่มีหนังสืออ่าน และได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านน้อยมาก หลายคนที่เรียนจบชั้น ป.4 หรือ ป.6 ไปแล้ว เมื่อไม่มีโอกาสอ่านหนังสือนาน เขาก็ลืมหนังสือในที่สุด และสำหรับผู้ที่ผ่านโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติแล้วก็เช่นกัน แม้จะอ่านออกเขียนได้ในระยะแรกก็ตามแต่เมื่อนานไปและไม่มีหนังสืออ่านก็กลับกลายเป็นผู้ลืมหนังสืออีก

2.2 คุณภาพของหนังสืออ่าน คุณภาพของหนังสือที่อ่านเป็นเรื่องที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการผลิตหรือจัดทำหนังสือต้องควบคุมดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างมาก หนังสือที่จัดให้ประชาชนอ่านเป็นอย่างไร มีคุณภาพเพียงไรนั้น วิกินี ศีลตระกูล (2528 : 90) กล่าวว่า การที่คนเราอยากอ่านหนังสือเป็นเพราะมีหนังสือน่าอ่านตรงที่หนังสือนั้นมีคุณภาพ ซึ่งคุณภาพนั้นมีหลายอย่างรวมกัน เช่น ปกต้องสวย สะดุดตา ชวนมอง ชวนซื้อ เนื้อหาข้างในเล่มต้องดี มีการคัดเลือกเนื้อเรื่องและคำค้นัก เขียนประจำวารสารอย่างพิถีพิถัน ตลอดจนการออกแบบเล่มก็เป็นส่วนสำคัญที่เสริมให้หนังสือหรือนิตยสารนั้น ๆ มีคุณค่าชวนอ่าน รวมทั้งการจัดวางเนื้อหาให้ชัดเจนด้วย และหนังสือที่มีคุณภาพนั้นในต่างประเทศจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านให้ชัดเจนว่าเป็นหนังสือหรือวารสารสำหรับใคร เด็กหญิงหรือเด็กชาย อายุเท่าไร ถึงเท่าไร เป็นต้น

แม้นมาส ชาลิต (2528 : 161) ได้สรุปผลการสัมมนาระดับชาติว่าด้วยการรณรงค์เพื่อการอ่านเกี่ยวกับวัสดุการอ่านว่าสภาพของวัสดุการอ่าน โดยทั่วไปยังด้อยคุณภาพ มีปริมาณน้อย และเนื้อเรื่องไม่หลากหลายพอที่จะสนองความต้องการของคนทั่วไปและ กลุ่มที่สนใจบางเรื่องโดยเฉพาะได้ เช่น รูปร่างกายนอกไม่ชวนให้น่าอ่าน หนังสืออ่านทั่วไปหลายเล่มใช้ตัวหนังสือขนาดเล็กมากทำให้อ่านยาก หนังสือที่สวยและดีมีราคาแพง หนังสือราคาถูกไม่ชวนอ่านและยังเน้นต่อไปอีกว่าหนังสือที่ไปสู่ชนบทไม่เป็นที่สนใจของชาวบ้านและชาวนัก เขียนหนังสือสำหรับชาวบ้านโดยเฉพาะ นอกจากนั้นนิสัยของชาวชนบทตลอดจนสิ่งแวดล้อม และความสนใจแตกต่างจากผู้อยู่ในเมืองหลวง จึงไม่อาจเข้าใจหนังสือที่เขียนสำหรับชาวเมืองได้

2.3 การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ การกระตุ้นให้ประชาชนในชนบทเกิดความอยากอ่านหนังสือนั้น จำเป็นต้องรู้สภาพของประชาชนในชนบท ซึ่งแบ่งกว้าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ยังอ่านไม่ออกและเริ่มอ่าน กับกลุ่มที่อ่านออกและอ่านเป็นแล้ว ผู้ที่อ่านออกและอ่านเป็นแล้วนั้นที่ไม่อ่านหนังสือเพราะไม่มีเวลา ต้องใช้เวลาในการทำงาน หรือสายตาไม่ดี ตลอดจนมีอุปสรรคหลายอย่างที่ไม่อ่านวยให้อ่าน ส่วนกลุ่มที่เริ่มอ่านบ้างแล้วแต่ยังไม่แตกฉานจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นและช่วยพัฒนาการอ่านขึ้นไปจนถึงขั้นอ่านออกและอ่านเป็น (แม้นมาส ชาลิต, 2528 : 216)

เนื่องจากผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ซึ่งมีความเฉลียวฉลาดและรู้หนังสือ ตลอดจนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้อย่างดีและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในด้านการส่งเสริมการศึกษาและอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ครูที่อยู่ประจำหมู่บ้านตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายต่าง ๆ ต่างก็รู้และเข้าใจสภาพวิถีทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างละเอียด เจ้าหน้าที่เหล่านี้ควรต้องช่วยกันกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทรักการอ่าน นับตั้งแต่การสร้างบรรยากาศให้เกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือคึกคักกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รวมทั้งเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการติดตามประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของประชาชนเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจการอ่านหนังสือเป็นต้น

2.4 การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว โดยที่ประชาชนในชนบทนั้นรวมกลุ่มกัน มีความสามัคคีกันในหมู่เพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดสนิทสนมเป็นอย่างมาก และมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สังเกตได้จากการช่วยทำงานหรือการลงแขกต่าง ๆ เช่น การเกี่ยวเกี่ยวข้าว ปลูกบ้าน งานอื่น ๆ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง เป็นต้น

สังคมในชนบทประชาชนอาศัยอยู่กันเป็นหมู่บ้านแบ่งเขตรวมกลุ่มกันในบรรดาญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด จึงมักมีการเชื้อพ้องและเคารพผู้ที่มีความรู้ ผู้อาวุโสหรือผู้นำหมู่บ้านตลอดจนสมาชิกในครอบครัว พ่อ-แม่ ญาติพี่น้องด้วย ดังนั้นหากจะใช้คุณลักษณะที่ดีของประชาชนในชนบทดังกล่าวมาช่วยสร้างบรรยากาศในการชักจูงให้อ่านหนังสือก็จะเป็นประโยชน์ไม่น้อย

แม้แต่โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติก็ยังได้รับความร่วมมือจากอาสาสมัครซึ่งเป็นเพื่อนบ้านหรือสมาชิกในครอบครัวช่วยสอนหนังสือแก่ผู้ไม่รู้หนังสือในครอบครัวของตนเอง และเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกันด้วย นับว่าองค์ประกอบดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติบรรลุผลสำเร็จ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 66)

ควานิ่ง และลืออง (Downing and Leong. 1982 : 261) ได้ชี้ให้เห็นจากผลการวิจัยที่เขาได้ศึกษาว่าความสนใจในการอ่านและทัศนคติที่มีต่อการอ่านในแทบทุกแห่งล้วนได้รับอิทธิพลจากครอบครัวหรือบิดามารดาทั้งสิ้น

2.5 กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งที่ประชาชนในชนบทได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยที่ทางราชการได้จัดหนังสือ หนังสือพิมพ์ และข่าวสารข้อมูลอื่น ๆ ตามความต้องการของประชาชนให้

นิเชต สุนทรพิทักษ์ (2525 : 259) ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านว่า เมื่อเด็กเรียนจบชั้นประถมศึกษาไปแล้ว ต้องอยู่ในชุมชนที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้หนังสือมากนัก นานเข้าก็ลืมหนังสือ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจะเป็นแหล่งที่ช่วยรักษาโรคลืมหนังสือ กระตุ้นให้อยากอ่าน อยากรู้เพื่อให้เกิดปัญญา

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (2525 : 311) ยังได้กล่าวอีกว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายในเรื่องของกิจกรรมในการเรียนรู้สำหรับประชาชนโดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความสามารถในการอ่านและส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ทั้งยังสามารถยกระดับความสามารถในการอ่านหนังสือด้วย และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเองก็เป็นแหล่งที่ให้ประชาชนได้จับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์ เรื่องราวต่าง ๆ หลังจากที่ได้อ่านหนังสือพิมพ์มา

สรุป องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนสนใจในการอ่าน มีหลายองค์ประกอบ แต่ที่เห็นว่าจะมีความสำคัญและได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ มี 2 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน อันได้แก่ ความสามารถในการอ่านเขียน การใช้ง่ายเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญของการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และมีเวลาในการอ่าน และ (2) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน ได้แก่ การมีหนังสืออ่าน คุณภาพของหนังสือที่อ่าน การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ การชักจูงเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว และกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

### กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการอ่าน

การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนคงสภาพการรู้หนังสือและมีความสามารถในการอ่านเขียน ในชุมชนในชนบทที่เอื้ออำนวยและเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการอ่านหนังสือ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของผู้ที่รู้หนังสือแล้ว คือกิจกรรมที่จัดสำหรับผู้ที่อ่านออกเขียนได้แล้ว โดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้ความสามารถทางการอ่าน ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากสื่อหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้ทันที กิจกรรมดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.1 การจัดทำหนังสือประจำหมู่บ้าน ดำเนินการโดยการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านจัดสร้างที่อ่านฯ มีคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคอยควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารที่อ่านฯ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทางราชการ เช่น ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและติดตามผลการดำเนินงาน (ปฐม นิคมานนท์. 2528 : 228)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดงบประมาณเป็นค่าซื้อหนังสือพิมพ์ให้จำนวน 6 บาทต่อ 1 แห่ง รวมทั้งจัดหนังสืออื่น ๆ เพิ่มเติมให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านด้วย เมื่อ พ.ศ. 2530 มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศกว่า 27,000 แห่ง จากการประเมินผลทั่วไปปรากฏว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ได้รับข่าวสารข้อมูลและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมากกว่าประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 27)

นอกจากนี้เพื่อเป็นการรณรงค์จัดหาหนังสือให้กับประชาชนในชนบทมีหนังสืออ่าน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ร่วมกับฝ่ายสงฆ์ จัดให้มีการทอดผ้าป่าหนังสือในวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 28)

1.2 โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เป็นการให้การศึกษาและข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ซึ่งไม่สามารถไปใช้บริการห้องสมุดประชาชนจังหวัดหรือห้องสมุดประชาชนอำเภอได้ โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่นี้ทางราชการได้จัดเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์นำหนังสือออกไปบริการแก่ประชาชนถึงหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทให้ยืมหนังสืออ่านได้ พร้อมกันนั้นบรรณารักษ์ดังกล่าวก็กำหนดวันมารับหนังสือเก่าคืน และนำหนังสือใหม่มาให้ประชาชนได้ยืมอ่านต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาและเส้นทางในการหมุนเวียนหนังสือ ซึ่งจะมีการติดตามและประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ของจังหวัดเป็นระยะ ๆ ด้วย

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการนี้ก็คือต้องการให้ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล ได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันอันจะเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการรู้หนังสือและป้องกันการลืมนั่งสือด้วย

โครงการดังกล่าวนี้ดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมกับท้องถิ่น และมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น การหมุนเวียนหนังสือ หีบหนังสือสู่ชนบท กระจเป่าหนังสือสู่ประตูบ้าน หรือห้องสมุดเคลื่อนที่โดยทางเรือ เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายของการให้บริการนั้นเหมือนกัน แต่อาจแตกต่างกันในด้านวิธีการและรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

1.3 การจัดห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดคือหน่วยที่รวบรวมและให้บริการเกี่ยวกับหนังสือ ความรู้ ความคิด ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา มากโดยเฉพาะในสังคมและชีวิตความเป็นอยู่สมัยใหม่ ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ห้องสมุดจะช่วยให้ผู้สนใจได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่ได้เรียนรู้หรือศึกษาให้กว้างขวางและเข้าใจแจ่มชัดขึ้น

บุญตา วิศวาไพศาล (2528 : 317 - 320) กล่าวว่าห้องสมุดแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง แต่โดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเฉพาะและห้องสมุดประชาชน ซึ่งถ้าพิจารณาถึงภารกิจหน้าที่รับผิดชอบของห้องสมุดทั้ง 4 ประเภทแล้วจะเห็นว่าศูนย์ฯ บริการสื่อสาร การศึกษาตลอดชีวิตที่ทุกกรมมีสิทธิที่จะเข้าไปใช้ได้อย่างเต็มที่ ก็คือห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พัฒนามาจาก "ห้องอ่านหนังสือสำหรับประชาชน" ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2459 โดยกรมศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมหนังสือที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกชั้น ทุกเพศ ทุกวัย เข้าอ่านได้ ห้องสมุดประชาชนดังกล่าวได้รับการพัฒนาเรื่อยมา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายรัฐบาลที่จะจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนอื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้ห้องสมุดประชาชนที่สังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาในปี พ.ศ. 2516 ต่อมาได้ก่อตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2522 ได้โอนงานกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา มารวมด้วย ห้องสมุดประชาชนจึงถูกโอนมาอยู่

ในสังกัดงานอุปกรณ์การศึกษาและสื่อการสอน กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ตั้งแต่  
นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาสร้างห้องสมุดประชาชนในเขตเทศบาล  
และเขตสุขาภิบาล การดำเนินการได้ร่วมมือกับท้องถิ่นในการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน โดยมีคณะ  
กรรมการอำนวยการห้องสมุดเป็นผู้ควบคุมดูแลการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่ง และ  
ในการก่อสร้างห้องสมุดประชาชนนั้นทางราชการได้จัดสรรงบประมาณให้ส่วนหนึ่ง และประชาชน  
ร่วมกันออกเงินสมทบอีกส่วนหนึ่ง

การจัดห้องสมุดประชาชนที่ดำเนินการอยู่มีทั้งห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้อง  
สมุดประชาชนอำเภอ และห้องสมุดเคลื่อนที่ส่วนกลาง (ทางเรือ) ในปี พ.ศ. 2529 มีห้องสมุด  
ประชาชนจังหวัด จำนวน 72 แห่ง ห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน 386 แห่ง และห้องสมุด  
เคลื่อนที่ส่วนกลาง (ทางเรือ) 3 หน่วย สำหรับห้องสมุดประชาชนอำเภอนั้น กรมการศึกษานอก  
โรงเรียน คำวิจะขยายให้ครบทุกอำเภอในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-  
2534) (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : ข-3)

2. กิจกรรมต่อเนื่องสำหรับผู้อ่านออกเขียนได้ใหม่ ๆ ผู้อ่านออกเขียนได้ใหม่ ๆ ได้แก่  
ประชาชนผู้เพิ่งอ่านออกเขียนได้ โดยผ่านการเรียนการสอนหรือกิจกรรมด้านการศึกษาออกโรงเรียน  
เช่น โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐาน และ  
อื่น ๆ ซึ่งความสามารถด้านการอ่านและเขียนยังไม่เพียงพอต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมอยู่เสมอ  
ดังนั้นการศึกษาออกโรงเรียนจึงได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องสำหรับบุคคลประเภทนี้ เพื่อจะได้ใช้ความ  
สามารถด้านการอ่านออกเขียนได้เป็นเครื่องมือในการเสาะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ต่อไป กิจกรรม  
ต่อเนื่องดังกล่าวนี้มี

2.1 โครงการส่งเสริมชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) เป็นโครงการร่วมกันของ  
หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ เพื่อผนึกกำลัง  
ร่วมกันจัดกิจกรรมในการให้บริการความรู้ ข้อมูล และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่ชาวชนบท  
โดยมุ่งนำเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มาเป็นเครื่องมือในการกำหนดเนื้อหาและ  
กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวชนบท

เป้าหมายของโครงการมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน เพื่อให้พ้นจากความแร้นแค้นไปสู่ความพออยู่พอกินและพัฒนาไปสู่การอยู่ที่มีสุขสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปในชนบท ได้รับความรู้ ข้อมูล และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ตระหนักถึงสภาพปัญหาสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้ และประชาชนในโครงการได้มีโอกาสร่วมกันวางแผนเพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญยิ่งก็คือให้ประชาชนผู้ผ่านโครงการตรงๆ เพื่อการเรียนรู้หนังสือ และผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการอ่านเขียน มีการทบทวนปรึกษาหารือกัน เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาตนเองและชุมชน

วิธีจัดดำเนินการนั้นให้มีการรวมกลุ่มผู้เรียนจัดกิจกรรมทบทวนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ใช้แผ่นเรียนหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เหมาะสมเป็นสื่อในการฝึกอ่าน เขียน และอภิปรายแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง และชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง (กรมการศึกษา นอกโรงเรียน. 2528 : 1 - 3)

2.2 การจัดทำเอกสารเสริมการอ่าน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำเอกสารเสริมการอ่าน เป็นลักษณะเอกสารบันทึงที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันให้ประชาชนได้อ่าน

นอกจากนี้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดก็ได้จัดทำเอกสารเสริมการอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น แผ่นปลิว หนังสือพิมพ์ผาผนัง ที่มีเนื้อหาสาระสนองตอบต่อความสนใจและปัญหาในแต่ละท้องถิ่นด้วย

สรุป กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการอ่าน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของผู้ที่รู้หนังสือแล้ว ได้แก่ การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ และ (2) กิจกรรมต่อเนื่องสำหรับผู้ที่ไม่ได้อ่านออกเขียนได้ใหม่ ๆ ได้แก่ การจัดโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) การจัดทำเอกสารเสริมการอ่าน

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ โดยตรงในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้เลย อย่างไรก็ตามได้มีผลงงานการวิจัยในรูปลักษณะอื่นที่ใกล้เคียงกัน เช่น

สุรพล ฤกษ์สำเร็จ (2519 : 123 - 127) ได้ศึกษาสภาพการอ่านของชาวบ้านใหม่ ตำบลไผ่กองกิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นราษฎรชาวบ้านใหม่ ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 214 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน ชาวบ้านส่วนใหญ่อ่านแบบทดสอบได้คะแนนเต็มมีมากที่สุด รองลงมาคือผู้ได้คะแนนต่ำสุด ส่วนผู้ที่ได้คะแนนปานกลางอยู่ในระดับถัดไป
2. สภาพเกี่ยวกับการอ่านในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน สนใจอ่านหนังสือพิมพ์มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่วารสาร จุลสาร เอกสาร แผ่นปลิวใบโฆษณาและหนังสือเล่ม ตามลำดับ ส่วนตำราเรียนไม่มีผู้สนใจอ่านเลย
3. ความสนใจในการอ่านของชาวบ้าน ประเภทของเรื่องที่สนใจอ่านมากที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับทางพุทธศาสนา การปฐมพยาบาล และเรื่องสั้น สนใจอ่านปานกลางเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกษตร การประกอบอาชีพ ตลอดจน และเรื่องที่สนใจน้อยที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สารคดี วิทยาศาสตร์ และสิทธิการเมืองต่าง ๆ

4. ความต้องการในการอ่านของชาวบ้าน เรื่องสั้นต้องการอ่านมากที่สุด และเรื่องที่ชาวบ้านต้องการอ่านน้อยที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับอาชญากรรมต่าง ๆ

วีระ สุภากิจ (2520 : 155 - 157) ได้ศึกษาสภาพและความสนใจการอ่านของกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นกรรมกรที่กำลังทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้เรียนและไม่เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2. ในด้านความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีที่อ่านและไม่มีที่อ่านมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กฤษฎา บุตรปลาดะ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการอ่านความสนใจ และความต้องการในการอ่านของชาวชนบทที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 298 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ชาวชนบทไม่ได้รับความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล จากเพียงการอ่านสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่ได้รับความรู้จากแหล่งอื่น ๆ ด้วย
2. แหล่งความรู้ข่าวสารที่สำคัญที่สุดของชาวชนบท คือ วิทยุ
3. สิ่งพิมพ์ที่สนใจมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ และให้อ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เหตุผลในการอ่านหนังสือพิมพ์เพราะทำให้มีความรู้กว้างขวาง เข้าใจโลกมากขึ้น
4. ชาวบ้านมีความสนใจในการอ่านหนังสือประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเพาะปลูก ทำนา ทำสวน

เสวก นักร้อง (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ผาผนัง และจุลสารสำหรับชาวชนบท ตามความคิดเห็นของผู้มารับบริการจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดนครปฐม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คน จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 22 แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ชาวชนบทให้ความสนใจและต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ผาผนัง ที่มีลักษณะเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร มีภาพประกอบชนิดที่เป็นภาพถ่าย ตัวหนังสือสีดำ ใช้อักษรเรียงพิมพ์ 24 ปอยท์ เบอร์ 2 กระดาษที่ใช้พิมพ์มีขนาด 2 หนัวยก และพบว่าภาพประกอบเรื่องเป็นสิ่งแรกที่ทำให้เกิดความสนใจอยากอ่าน
2. ชาวชนบทให้ความสนใจและต้องการอ่านจุลสารที่มีลักษณะ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรมากที่สุด ให้มีภาพประกอบเรื่องเป็นภาพถ่ายหรือภาพเหมือนของจริง ใช้อักษรเรียงพิมพ์ ขนาด 16 ปอยท์ เบอร์ 15 ขนาดของหนังสือจุลสารควรเป็นขนาด 7" x 10" และขนาด 6" x 9" รองลงมาเพื่อจะได้พกติดตัวได้ง่าย และเห็นว่าภาพประกอบที่ปกจุลสารเป็นสิ่งแรกที่ทำให้เกิดความสนใจอยากอ่าน

### งานวิจัยในต่างประเทศ

อาห์หมัด (Ahmad. 1958 : 49) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอ่านของผู้ใหญ่ โดยศึกษากับผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานทางการศึกษาคือพอสมควร และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมือง เขาพบว่าเมืองประกอบ 6 ประการที่มีผลต่อความสนใจของผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่ ได้แก่ อายุ อาชีพ สิ่งแวดล้อม เพศ พื้นฐานทางการศึกษาและเวลาที่ใช้อ่าน โดยใช้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่ม ๆ และเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านของแต่ละกลุ่ม ผลการศึกษาปรากฏว่าผู้ใหญ่ต้องการอ่านเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของพวกเขามากที่สุด และในการศึกษาคั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไร ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงไว้อย่างชัดเจนว่า เราไม่ควรคาดหวังว่าผู้ใหญ่จำเป็นต้องอ่านเรื่องที่พวกเขาตอบว่าอยากอ่าน เนื่องจากไม่มีเรื่องสำหรับอ่าน ไม่มีทักษะในการอ่านเพียงพอ และยังมีอุปสรรคข้ออื่น ๆ ที่ขัดขวางการอ่านของผู้ใหญ่

จากงานวิจัยของ ชราม และโรเบอร์ต (Schram and Robert. 1971 : 26) พบว่าคนที่มีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มทางการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าคนที่มีการศึกษาค่ำ เพราะคนที่มีการศึกษาสูงมักมีงานอื่นที่ต้องทำมาก จึงใช้เวลาว่างจากงานอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะสื่อมวลชนประเภทนี้จะใช้เวลาอ่านเมื่อใดก็ได้ และยังพบว่าจำนวนผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์จะเพิ่มมากขึ้น จนถึงระดับอายุ 40 ปี จากนั้นจะลดลงเนื่องจากความบกพร่องทางสายตา

แซดแซด (Sadead. 1977 : 40) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการอ่านหนังสือพิมพ์ สรุปได้ว่าผู้ประกอบอาชีพรับจ้างอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น และผู้มีรายได้สูงอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

สรุป ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำการศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วนั้นให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการอ่านเป็นการสื่อความหมายและรับข่าวสารข้อมูลที่รวดเร็วและสะดวกมากที่สุดวิธีหนึ่ง หากผู้รับนั้นสามารถอ่านออกเขียนได้ หรือมีทักษะในการอ่านอย่างพอเพียง

นอกจากนี้แล้วสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้ผู้อ่านมีความต้องการอยากอ่านหนังสือก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ควรต้องจัดให้มี รวมทั้งการมีหนังสือให้อ่านอย่างเพียงพอกับความต้องการ และหนังสือที่อ่านนั้นต้องมีคุณภาพให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านด้วยจึงจะเป็นสิ่งที่มุ่งใจให้ประชาชนสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง

### วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้รวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งประชาชนในชนบทของจังหวัดสกลนคร ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านตั้งอยู่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2532 มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 689 แห่ง อยู่ในพื้นที่ 12 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการคัดเลือกจากประชากรข้างต้น จำนวน 180 คน โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้
  - 2.1 แบ่งพื้นที่จังหวัดสกลนครออกเป็น 3 เขต ตามสภาพภูมิศาสตร์ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. 2531 : 1) ดังนี้
    - 1) เขตเหนือ ประกอบด้วยอำเภอบ้านม่วง อำเภอคำตากล้า อำเภอวานรนิวาส อำเภออากาศอำนวย อำเภอสว่างแดนดิน และกิ่งอำเภอเจริญศิลป์ รวม 6 อำเภอ
    - 2) เขตกลาง ประกอบด้วยอำเภอพังโคน อำเภอพรรณานิคม อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอเมืองสกลนคร และกิ่งอำเภอโคกศรีสุพรรณ รวม 5 อำเภอ
    - 3) เขตใต้ ประกอบด้วยอำเภอกุดบาก อำเภอวาริชภูมิ อำเภอสองดาว กิ่งอำเภอนิคมน้ำอูน และกิ่งอำเภอเต่างอย รวม 5 อำเภอ

2.2 จับสลากเลือกอำเภอและแยกตามเขต มาทำการศึกษาเขตละ 1 อำเภอ ใต้จำนวน 3 อำเภอ คือ เขตเหนือใต้แก่อำเภอมหาสารคาม เขตกลางใต้แก่อำเภอพนมไพร และเขตใต้ใต้แก่อำเภอวาริชภูมิ

2.3 คัดเลือกหมู่บ้านในแต่ละอำเภอโดยใช้เกณฑ์การประเมินผล และจัดอันดับ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดีเด่นในแต่ละปี ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สกลนคร การวิจัยครั้งนี้จะถือเอาหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดีเด่นของแต่ละอำเภอตั้ง อยู่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวนอำเภอละ 2 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 6 หมู่บ้าน

2.4 การคัดเลือกประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถือเอาประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ที่คัดเลือกในข้อ 2.3 เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งแยกเป็น 2 กลุ่ม และมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

2.4.1 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมาก ทำการคัดเลือกผู้ที่มาใช้ ที่อ่านฯ บ่อย โดยให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการผู้ดูแลที่อ่านฯ เป็นผู้ระบุว่ามิใครบ้างที่มาอ่านหนังสือ ในที่อ่านฯ บ่อยที่สุด แล้วคัดเลือกมาหมู่บ้านละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

2.4.2 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อย ทำการคัดเลือกโดย ผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการผู้ดูแลที่อ่านฯ ดังกล่าวระบุตัวประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมาก เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ แต่ไม่เคยมาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือมาใช้บริการน้อยมาก ซึ่งได้ผู้ที่สนใจการ อ่านหนังสือน้อย หมู่บ้านละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมาก จำนวน 90 คน และประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อย จำนวน 90 คน รวมจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 180 คน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้านและระดับความสนใจการอ่านมากกับความสนใจการอ่านน้อย

หมู่บ้าน / ตำบล / อำเภอ	กลุ่มผู้สนใจ การอ่าน มาก (คน)	กลุ่มผู้สนใจ การอ่าน น้อย (คน)	รวม
บ้านพอกใหญ่ ตำบลพอกน้อย อำเภอพรหมนิคม	15	15	30
บ้านบัวใหญ่ ตำบลสว่าง อำเภอพรหมนิคม	15	15	30
บ้านหนองลาด ตำบลหนองลาด อำเภวาริชภูมิ	15	15	30
บ้านภูวง ตำบลคำบ่อ อำเภวาริชภูมิ	15	15	30
บ้านศรีวิชัย ตำบลศรีวิชัย อำเภอวานรนิวาส	15	15	30
บ้านหนองสนม ตำบลหนองสนม อำเภอวานรนิวาส	15	15	30
รวม	90	90	180

### การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้รวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ซึ่งมี

คำถามด้านความสามารถในการอ่านเขียนมีจำนวน 3 ข้อ การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่านจำนวน 2 ข้อ การมองเห็นความสำคัญของการอ่านจำนวน 4 ข้อ การมีนิสัยรักการอ่านจำนวน 3 ข้อ และมีเวลาในการอ่านจำนวน 3 ข้อ รวมองค์ประกอบด้านเฉพาะตัวผู้อ่านมีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมมีคำถามในด้านการมีหนังสืออ่านจำนวน 3 ข้อ คุณภาพของหนังสือที่อ่านจำนวน 1 ข้อ การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำของหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่จำนวน 1 ข้อ การได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 ข้อ กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจำนวน 2 ข้อ และกิจกรรมในชุมชนที่เอื้ออำนวยในการอ่านมีจำนวน 3 ข้อ รวมองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่านมีข้อคำถาม 12 ข้อ

## 2. วิธีสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มุ่งใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนจังหวัดสกลนคร โดยคำนึงถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมนิยม ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ด้านความสนใจ การอ่านของประชาชน ตลอดจนศึกษาจากผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีผู้จัดทำไว้ในลักษณะหัวข้อปัญหาที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

2.2 สอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชนบทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัด สกลนคร เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มุ่งใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ โดยนำข้อมูลจากข้อ 2.1 มาสร้างเป็นข้อคำถามลักษณะเป็นแบบเชิงสัมภาษณ์ จัดเป็น 3 อันดับคะแนน และคำถามชนิด ปลายเปิด ซึ่งมีแทรกอยู่ในทุกข้อ เพื่อเปิดโอกาสแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

2.3 นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้วเสนอให้กรรมการที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญในการสร้างแบบทดสอบจำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิสัย (Face Validity) และตรวจสอบทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้ที่ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายซึ่งอยู่ในจังหวัดสกลนคร ทั้งสองกลุ่ม จำนวน 2 หมู่บ้าน ๆ ละ 15 คน รวม 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้ และปรับปรุงแก้ไขข้อที่มีความเชื่อมั่นต่ำ เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามฉบับจริงต่อไป (ดังปรากฏในภาคผนวก)

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ออกหนังสือถึงนายอำเภอที่มีประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัยนำหนังสือของนายอำเภอที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไปยังกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อขอความร่วมมือในการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดและให้สัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเดินทางไปในพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลา 15 วัน กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนใช้เวลาสัมภาษณ์ระหว่าง 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 180 ฉบับ ทำการสัมภาษณ์ได้ครบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ทั้งหมด

### การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูลได้ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากข้อคำถามส่วนใหญ่เป็นลักษณะคำถามชนิดปลายเปิด และข้อมูลที่ได้เป็นประเภทนามบัญญัติและเรียงลำดับ จึงใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนเป็น 0 - 1 - 2 แล้วแต่กรณีของกระทงคำถาม

2. หาคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละด้าน เพื่อจัดอันดับความสำคัญ โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าความถี่เห็นดังนี้

0.00 - 0.67 หมายถึงว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

0.68 - 1.34 หมายถึงว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

1.35 - 2.00 หมายถึงว่า อยู่ในเกณฑ์ที่สูง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-distribution และค่า  $\chi^2$ -test

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาดัชนีส่วนร้อยละ ใช้สูตร (Johnson and Jackson. 1958 : 88)

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

2. หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ  $\bar{x}$  แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$  แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนนในช่วงเดียวกัน

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

(ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. 2530 : 33)

3. หาส່วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนน

f แทน ความถี่

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

(ชาตวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. 2530 : 56)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มุ่งใจในการอ่าน  
จำแนกตามองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน  
โดยใช้สูตร t-test independent

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1) S_1^2 + (n_2-1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left( \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

โดยมี df =  $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ  $\bar{X}_1$  แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$\bar{X}_2$  แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

$n_1$  แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$n_2$  แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

$S_1^2$  แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$S_2^2$  แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

(ชาตวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. 2530 : 191)

5. สูตรการคำนวณ ไค-สแควร์

$$\chi^2 = \frac{(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ  $\chi^2$  แทน ค่าไค-สแควร์

O แทน ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกต (Observed frequency)

E แทน ค่าความถี่คาดหวังไว้หรือความถี่ที่ได้มาตามทฤษฎี (Expected frequency)

(คู่มือ วงศ์รัศมี. 2530 : 221)

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดคสัญลักษณ์และอักษรย่อ ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$  แทน คะแนนเฉลี่ย

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\chi^2$  แทน ค่าทดสอบนัยสำคัญแบบไค-สแควร์

t แทน ค่าทดสอบนัยสำคัญคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม

\* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

### การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือในจังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้ได้แบ่งการเสนอผลออกเป็น 5 ตอนดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ
3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ
4. สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่าน
5. ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ

### ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือผู้ให้การสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในชนบทของจังหวัดสกลนคร ซึ่งคัดเลือกมาจากพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอพรรณานิคม อำเภวาริชภูมิ และอำเภอรือเสาะ แล้วเลือกมาศึกษาอำเภอละ 2 ตำบล ตำบลละ 1 หมู่บ้าน รวม 6 หมู่บ้าน เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามลักษณะความสนใจในการอ่านออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว แสดงในตาราง 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มผู้สนใจ การอ่านมาก		กลุ่มผู้สนใจ การอ่านน้อย		รวม	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
1. <u>จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด</u>	90	100	90	100	180	100
2. <u>เพศ</u>						
ชาย	56	62.22	38	44.22	94	52.22
หญิง	34	37.78	52	57.78	86	47.78
3. <u>อายุ</u>						
14-20 ปี	16	17.88	10	11.11	26	14.44
21-30 ปี	28	31.11	15	16.67	43	23.89
31-40 ปี	14	15.56	23	25.56	37	20.55
41-50 ปี	18	20.00	23	25.56	41	22.78
51-60 ปี	12	13.33	16	17.77	28	15.56
61 ปีขึ้นไป	2	2.22	3	3.33	5	2.78

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มผู้สนใจ การอ่านมาก		กลุ่มผู้สนใจ การอ่านน้อย		รวม	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<b>4. สถานภาพสมรส</b>						
โสด	33	36.67	13	14.44	46	25.56
สมรส	54	60.00	71	78.89	125	69.44
หม้ายหรือหย่าร้าง	3	33.33	6	6.67	9	5.00
<b>5. ระดับการศึกษา</b>						
ไม่เคยเรียน	-	-	1	1.11	1	0.55
เรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	1.11	2	2.22	3	1.67
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	46	51.11	69	76.67	115	63.89
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-7	18	20.00	17	18.89	35	19.45
จบชั้นมัธยมปีที่ 3	14	15.55	1	1.11	15	8.33
จบชั้นมัธยมปีที่ 6	4	4.44	-	-	4	2.22
อนุปริญญา	5	5.55	-	-	5	2.78
ปริญญาตรี	2	2.22	-	-	2	1.11
<b>6. อาชีพ</b>						
<b>6.1 อาชีพหลัก</b>						
ทำนา	77	85.55	87	96.67	164	91.11
ค้าขาย	7	6.67	2	2.22	8	4.45
รับราชการ	6	6.67	-	-	6	3.33
รับจ้าง	1	1.11	1	1.11	2	1.11

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มผู้สนใจ การอ่านมาก		กลุ่มผู้สนใจ การอ่านน้อย		รวม	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<b>6.2 อาชีพทรง</b>						
ทำสวน-ทำไร่	47	52.22	32	35.56	79	43.89
ค้าขาย	11	12.22	9	10.00	20	11.11
รับจ้าง	32	35.56	49	54.44	81	45.00
<b>7. รายได้ของครอบครัวต่อปี</b>						
1,000 - 5,000 บาท	35	38.89	50	55.56	85	47.22
5,001 - 10,000 บาท	37	41.11	27	30.00	64	35.56
10,001 - 15,000 บาท	3	3.33	5	5.56	8	4.44
15,001 - 20,000 บาท	8	8.89	4	4.44	12	6.67
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	7	7.78	4	4.44	11	6.11
<b>8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว</b>						
1 - 2 คน	-	-	-	-	-	-
2 - 5 คน	40	44.45	45	50.00	85	47.22
6 - 8 คน	37	41.11	30	33.34	67	37.23
9 - 11 คน	11	12.22	11	12.22	22	12.22
12 คนขึ้นไป	2	2.22	4	4.44	6	3.33

จากตาราง 2 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใน 6 หมู่บ้าน ที่ให้การสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 180 คน แยกเป็นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก 90 คน และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย 90 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้เป็นชาย 94 คน คิดเป็นร้อยละ 52.22 และเป็นหญิง 86 คน คิดเป็นร้อยละ 47.78 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีชาย 56 คน คิดเป็นร้อยละ 62.22 และหญิง 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.78 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีชาย 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.22 และหญิง 52 คน คิดเป็นร้อยละ 57.78

ช่วงอายุของผู้ให้การสัมภาษณ์ของทั้งสองกลุ่ม มีตั้งแต่ 14-61 ปีขึ้นไป และที่มีจำนวนมากที่สุดของทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ช่วงอายุ 21-30 ปีมีร้อยละ 23.89 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 31.11 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 16.67 รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ 41-50 ปี ทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 22.78 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 20.00 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 25.56 และช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 2.78 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 2.22 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 3.33

ด้านการสมรสนั้น ทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 69.44 ที่มีครอบครัวแล้ว เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 60.00 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 78.89 ส่วนที่ยังเป็นโสด ทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 25.56 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 36.67 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 14.44 และที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้างทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 5.00 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 3.33 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 6.67

ระดับการศึกษาของทั้งสองกลุ่มมีตั้งแต่ไม่เคยเข้าเรียน จนถึงจบระดับปริญญาตรี ระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีร้อยละ 63.89 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 51.11 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 76.67 รองลงมาได้แก่ผู้ที่จบชั้น ป.6-7 มีร้อยละ 19.45 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 20.00 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 18.89 และผู้ที่จบระดับอนุปริญญาและปริญญาตรีมีร้อยละ 3.89 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีร้อยละ 7.77 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยไม่มีเลย

อาชีพหลักของทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ อาชีพทำนามีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.11 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 85.55 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 96.67 อาชีพรับจ้างมีน้อยที่สุดทั้งสองกลุ่มรวมกันมีเพียงร้อยละ 1.11 เท่านั้น เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 1.11 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 1.11 ในด้านอาชีพรองนั้นทั้งสองกลุ่มมีอาชีพรับจ้างมากที่สุด คือ ร้อยละ 45.00 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 35.56 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีร้อยละ 54.44 อาชีพของทั้งสองกลุ่มที่น้อยที่สุด ได้แก่ อาชีพทำการค้าขาย ซึ่งมีเพียงร้อยละ 11.11 โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีร้อยละ 12.22 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 10.00

รายได้ของครอบครัวต่อปี ทั้งสองกลุ่มมีรายได้ระหว่าง 1,000-5,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.22 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 38.89 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 55.56 รองลงมาได้แก่รายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.56 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 41.11 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 30.00 และผู้มีรายได้ของครอบครัวเกินกว่า 20,000 บาทของทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 6.11 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด โดยกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 7.78 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 4.44

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของทั้งสองกลุ่ม ที่มากที่สุดได้แก่จำนวน 2-5 คน มีร้อยละ 47.22 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 44.45 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 50.00 รองลงมาได้แก่จำนวน 6-8 คน มีร้อยละ 37.23 เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 41.11 และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 33.34 และที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเกินกว่า 12 คนขึ้นไป ทั้งสองกลุ่มมีร้อยละ 3.33 โดยเฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 2.22 และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 4.44

## ตอนที่ 2 องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งในตอนนี้เป็นการนำเสนอเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ส่วนองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ได้นำเสนอในตอนต่อไป

องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่ในตัวของผู้อ่านอันเป็นผลทำให้เกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบย่อย คือ

- 2.1 ความสามารถในการอ่านเขียน
- 2.2 การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน
- 2.3 การเห็นความสำคัญของการอ่าน
- 2.4 การมีนิสัยรักการอ่าน
- 2.5 การมีเวลาในการอ่าน

### 2.1 ความสามารถในการอ่านเขียน

ข้อคำถามในส่วนนี้เป็นคำถามที่สามารถจัดอันดับของคำตอบในแต่ละข้อออกเป็น 3 ช่วงคะแนนคือ มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ พอใช้และยังใช้ไม่ได้ ในการกำหนดน้ำหนักคะแนนได้กำหนดเป็น 2, 1 และ 0 ตามลำดับ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนี้ ได้เสนอค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนในแต่ละข้อ โดยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มตามลำดับความสนใจการอ่าน คือ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านการอ่านเขียนของกลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอในตาราง 3 ซึ่งความหมายของค่าเฉลี่ยมีดังนี้ คือ

- |             |  |
|-------------|--|
| 0.00 - 0.67 | หมายถึง มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ต่ำ     |
| 0.68 - 1.34 | หมายถึง มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง |
| 1.35 - 2.00 | หมายถึง มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์สูง     |

ตาราง 3 ความสามารถด้านการอ่าน เขียนของกลุ่มตัวอย่างและการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

ความสามารถด้านการอ่านเขียน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
<b>ความสามารถด้านการอ่าน</b>						
1. การอ่านหนังสือโดยทั่วไป	1.66	0.47	1.15	0.39	1.41	0.50
2. อ่านสลากยพหรือคำแนะนำการใช้สินค้า	1.74	0.43	0.97	0.54	1.36	0.62
3. อ่านใบโฆษณาต่าง ๆ	1.66	0.47	1.07	0.50	1.37	0.56
4. อ่านหนังสือพิมพ์	1.78	0.41	1.23	0.49	1.51	0.53
5. อ่านหนังสือเล่ม	1.65	0.54	0.98	0.55	1.32	0.63
6. อ่านป้ายประกาศ ป้ายคำขวัญ ชื่อสถานที่	1.70	0.67	1.12	0.57	1.41	0.60
7. อ่านจดหมาย	1.76	0.45	1.28	0.54	1.52	0.55
8. อ่านโทรเลข	1.46	0.67	0.71	0.62	1.08	0.74
เฉลี่ยความสามารถด้านการอ่าน	1.67	0.51	1.06	0.55	1.37	0.61
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	t = 7.72** (df = 178)					
<b>ความสามารถด้านการเขียน</b>						
1. การเขียนโดยทั่วไป	1.66	0.47	1.03	0.43	1.35	0.55
2. การกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ	1.51	0.62	0.81	0.53	1.16	0.67
3. การเขียนจดหมาย	1.68	0.51	1.18	0.61	1.43	0.61
4. การเขียนโทรเลข	1.35	0.34	0.58	0.59	0.67	0.56
เฉลี่ยความสามารถด้านการเขียน	1.55	0.60	0.90	0.60	1.22	0.68
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	t = 7.30** (df = 178)					
เฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านและเขียน	1.61	0.55	0.98	0.57		
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	t = 7.59** (df = 178)					

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความสามารถด้านการอ่านเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีความสามารถด้านการอ่านเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.06 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสามารถด้านการเขียน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความสามารถด้านการเขียนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้สนใจการอ่านน้อยมีความสามารถด้านการเขียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.90 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาพิจารณาประกอบจึงสรุปได้ว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความสามารถทั้งด้านการอ่านและเขียนสูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

## 2.2 การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน

หมายถึงการที่ประชาชนใช้เงินในการซื้อหนังสืออ่าน รวมทั้งลักษณะการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหนังสืออ่าน การนำเสนอข้อมูลได้เสนอเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้ค่าไค-สแควร์ ทั้งผลในตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 การซื้อหนังสืออ่านและลักษณะปฏิบัติในการซื้อหนังสืออ่านของกลุ่มตัวอย่าง

การซื้อหนังสืออ่านและลักษณะปฏิบัติ	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การซื้อหนังสืออ่าน						
1) ไม่เคยซื้อ	16	17.78	68	75.56	84	46.67
2) เคยซื้อ	74	82.22	22	24.44	96	53.33
ผลการเปรียบเทียบ	$\chi^2 = 60.35^{**}$					
2. จำนวนเงินที่ซื้อหนังสือเฉลี่ยต่อเดือน						
2 - 20 บาท	44	48.89	22	24.44	66	26.67
21 - 40 บาท	13	14.45	-	-	13	7.22
41 - 60 บาท	12	13.33	-	-	12	6.67
61 - 80 บาท	1	1.11	-	-	1	0.55
81 - 100 บาท	3	3.33	-	-	3	1.67
เกิน 100 บาทขึ้นไป	1	1.11	-	-	1	0.55
เฉลี่ยจำนวนเงินที่ซื้อหนังสือต่อเดือน	$\bar{X} = 20.77$		$\bar{X} = 2.44$		$\bar{X} = 11.61$	

ตาราง 4 (ต่อ)

การซื้อหนังสืออ่านและลักษณะปฏิบัติ	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
<b>3. ลักษณะการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหนังสือ *</b>						
1) เมื่อพบหนังสือที่น่าอ่านจะซื้อทันที	62	68.88	20	22.22	82	45.55
2) ฝากเงินซื้อหนังสือเป็นประจำ	52	57.77	19	21.11	71	55.55
3) บริจาคหนังสือให้ที่อ่านหรือห้องสมุด	18	20.00	2	2.22	18	10.00
4) ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือยแต่จะซื้อหนังสือแทน	17	18.88	1	1.11	18	10.00
5) เก็บเงินที่ละเล็กละน้อยเพื่อซื้อหนังสือ	11	12.22	1	11.11	12	6.66
6) จัดเงินจำนวนหนึ่งทุกเดือนเพื่อซื้อหนังสือ	9	10.00	-	-	9	5.00

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หมายเหตุ \* ลักษณะการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหนังสือเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ  
จากตาราง 4 อธิบายไว้ดังนี้

1. การซื้อหนังสืออ่าน เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่มรวมกันมีร้อยละ 46.67 ที่ตอบว่าไม่เคยซื้อหนังสืออ่าน ที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 53.33 ตอบว่าเคยซื้อ เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 17.78 ตอบว่าไม่เคยซื้อ แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.22 ตอบว่าเคยซื้อหนังสืออ่าน ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีถึงร้อยละ 75.56 ที่ตอบว่าไม่เคยซื้อหนังสืออ่าน และมีเพียงร้อยละ 24.44 เท่านั้นที่ตอบว่าเคยซื้อหนังสืออ่าน

เมื่อเปรียบเทียบการซื้อหนังสืออ่านของทั้งสองกลุ่ม โดยใช้ไค - สแควร์ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสรุปได้ว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีการซื้อหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. เกี่ยวกับจำนวนเงินที่ซื้อหนังสืออ่าน เมื่อพิจารณาทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 26.67 ใช้เงินซื้อหนังสืออ่านเดือนละ 2-20 บาท ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากจำนวนร้อยละ 48.89 ซื้อหนังสือเดือนละ 2-20 บาท รองลงมาร้อยละ 14.45 ใช้เงินซื้อหนังสือเดือนละ 21-40 บาท และร้อยละ 13.33 ใช้เดือนละ 41-60 บาท และมีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11 ที่ใช้เงินซื้อหนังสืออ่านเกินเดือนละ 100 บาทขึ้นไป สำหรับกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ผู้ตอบจำนวนทั้ง 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 ที่ใช้เงินซื้อหนังสือเดือนละ 2-20 บาท

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์เงินในการซื้อหนังสืออ่านเป็นรายเดือน ปรากฏว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ซื้อหนังสืออ่านเฉลี่ยประมาณเดือนละ 21 บาท และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ซื้อหนังสือเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2 บาทเท่านั้น และทั้งสองกลุ่มซื้อหนังสืออ่านโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 12 บาท

3. ลักษณะการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อหนังสืออ่าน พบว่าในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีร้อยละ 68.88 ตอบว่าเมื่อพบหนังสือที่น่าสนใจจะซื้อทันที รองลงมาร้อยละ 57.77 ได้สละเงินซื้อหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 18.88 ซื้อหนังสือแทนของฟุ่มเฟือย ร้อยละ 12.22 เก็บเงินทีละเล็กละน้อยเพื่อซื้อหนังสือ และที่เหลือร้อยละ 10.00 ได้จัดเงินจำนวนหนึ่งทุกเดือนเพื่อซื้อหนังสือ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีร้อยละ 22.22 ที่ตอบว่าเมื่อพบหนังสือที่น่าสนใจจะซื้อทันที รองลงมาร้อยละ 21.11 ได้สละเงินซื้อหนังสือเป็นประจำ

### 2.3 การเห็นความสำคัญของการอ่าน

แรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนรักการอ่านหนังสือประเภทหนึ่ง คือการเห็นความสำคัญของการอ่าน ในที่นี้ได้แยกเสนอเป็น 3 ประเด็นคือ (1) การเห็นว่าการอ่านมีความจำเป็น (2) การเห็นประโยชน์ของการอ่าน และ (3) การนำความรู้จากการอ่านไปใช้ ข้อมูลที่น่าเสนอ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย กับการเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยใช้ไค-สแควร์ และทดสอบหาค่าที่ คังตาราง 5 ต่อไปนี้

ตาราง 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของการอ่าน

การเห็นความสำคัญของการอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
<b>1. การเห็นว่าการอ่านมีความจำเป็น</b>						
เห็นว่าเป็น	88	97.78	36	40.00	124	68.89
เห็นว่าเป็นไม่จำเป็น	2	2.22	54	60.00	56	31.11
ผลการเปรียบเทียบ	$\chi^2 = 70.09^{**}$					
<b>2. การเห็นประโยชน์ของการอ่าน</b>	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1) รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	1.77	0.44	1.33	0.47	1.55	0.50
2) ทำให้สามารถวางแผนชีวิตได้ดีขึ้น	1.53	0.52	1.14	0.50	1.33	0.55
3) ทำให้ชีวิตมีความปลอดภัยขึ้น	1.64	0.52	1.20	0.60	1.42	0.60
4) ทำให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน	1.53	0.52	1.46	0.47	1.35	0.53
5) ได้รับความรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง	1.80	0.40	1.36	0.48	1.58	0.49
6) เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	1.72	0.45	1.14	0.59	1.43	0.59
7) เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ	1.81	0.42	1.52	0.52	1.66	0.49
เฉลี่ยประโยชน์ของการอ่าน	1.68	0.48	1.26	0.53	1.47	0.55
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$t = 5.60^{**}$ (df = 178)					

ตาราง 5 (ต่อ)

การเห็นความสำคัญของการอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
<b>3. การนำความรู้จากการอ่านไปใช้</b>						
นำไปใช้ได้มาก	35	38.89	8	8.89	43	23.89
นำไปใช้ได้บ้าง	51	56.67	64	71.11	115	63.89
นำไปใช้ไม่ได้เลย	4	4.44	18	20.00	22	12.22
เฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้	$\bar{X}=1.34$ SD=0.56		$\bar{X}=0.88$ SD=0.52		$\bar{X}=1.11$ SD=0.59	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	t = 5.75 ** (df = 178)					

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 อธิบายได้ดังนี้

1. การเห็นความจำเป็นในการอ่าน ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยรวมกันมีร้อยละ 68.89 ที่ตอบว่าการอ่านมีความจำเป็น และที่เหลือร้อยละ 31.11 ตอบว่าการอ่านไม่มีความจำเป็นเฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ผู้ตอบร้อยละ 97.78 เห็นว่าการอ่านมีความจำเป็น มีเพียงร้อยละ 2.22 ที่เห็นว่าการอ่านไม่มีความจำเป็น ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีร้อยละ 40.00 ที่เห็นว่าการอ่านมีความจำเป็น และร้อยละ 60.00 ที่เห็นว่าการอ่านไม่มีความจำเป็น

เมื่อเปรียบเทียบการเห็นความจำเป็นของการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยใช้ไคสแควร์ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก จำนวนผู้ที่เห็นว่าการอ่านมีความจำเป็นมีมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. การเห็นประโยชน์ของการอ่าน พบว่าค่าเฉลี่ยการมองเห็นประโยชน์ของการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์สูง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.47 สำหรับกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มองเห็นประโยชน์ของการอ่านอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย เห็นว่าประโยชน์ของการอ่านดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.26

เมื่อเปรียบเทียบการมองเห็นประโยชน์ของการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าที่ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

3. การนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.11 โดยที่ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.34 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.88

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำความรู้จากการอ่านไปใช้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มโดยใช้ค่าที่ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้มีการนำความรู้จากการอ่านไปใช้มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

## 2.4 การมีนิสัยรักการอ่าน

การที่ผู้อ่านชอบการอ่านและได้อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอจนคิดเป็นนิสัย หากว่างเว้นไม่ได้อ่านสักระยะเวลาหนึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึก กระหายใคร่อยากจะทำจะรู้อยากจะทำ นิสัยรักการอ่านเป็นเรื่องเฉพาะตัว ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องได้รับการส่งเสริมเป็นเวลานาน ในทันทีได้แยกเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) ความถี่ในการอ่าน และ (2) ความรู้สึกเมื่อไม่ได้อ่านหนังสือ ค่าสถิติที่นำเสนอได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าที ดังผลในตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีนิสัยรักการอ่าน

การมีนิสัยรักการอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
<b>1. ความถี่ในการอ่าน</b>						
อ่านเป็นประจำ	76	84.44	2	2.22	78	43.33
นาน ๆ อ่านครั้ง	14	15.56	70	77.78	84	46.67
ไม่ค่อยได้อ่าน	-	-	18	20.00	18	10.00
เฉลี่ยความถี่ในการอ่าน	$\bar{X}=1.84$ SD=0.36		$\bar{X}=0.82$ SD=0.43		$\bar{X}=1.33$ SD=0.65	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	t = 17.28** (df = 178)					
<b>2. ความรู้สึกเมื่อไม่ได้อ่าน</b>						
กระวนกระวายใจไม่มีความสุข	41	45.56	3	3.33	44	24.45
เงิบเหงาและรำคาญ	35	38.89	16	17.78	51	28.33
เฉย ๆ ไม่เคียดร้อน	14	15.55	71	78.89	85	47.22

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 อธิบายได้ดังนี้

1. ความถี่ในการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาความถี่ในการอ่านของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างรวมกันแล้ว พบว่ามีร้อยละ 43.33 ตอบว่าอ่านเป็นประจำ ร้อยละ 46.67 ตอบว่านาน ๆ อ่านครั้ง และมีร้อยละ 10.00 ที่ไม่เคยได้อ่าน เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 84.44 ที่ตอบว่าอ่านเป็นประจำ และร้อยละ 15.56 ตอบว่านาน ๆ อ่านครั้ง ส่วนที่ไม่ค่อยได้อ่านนั้นไม่มีเลย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีเพียงร้อยละ 2.22 ที่ตอบว่าอ่านเป็นประจำ และร้อยละ 77.78 ที่ตอบว่านาน ๆ อ่านครั้ง ส่วนที่ตอบว่าไม่ค่อยได้อ่านเลยมีร้อยละ 20.00

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความถี่ในการอ่านของทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก และมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.82 ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความถี่ในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าที่ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความถี่ในการอ่านสูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. ความรู้สึกเมื่อไม่ได้อ่าน เมื่อไม่ได้อ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 1 วันนั้น ทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ร้อยละ 24.45 ตอบว่ารู้สึกกระวนกระวายใจไม่มีความสุข และร้อยละ 28.33 รู้สึกเจ็บเหงาและรำคาญ ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.22 ตอบว่ารู้สึกเฉย ๆ ไม่เคียดรอน เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ร้อยละ 45.56 ตอบว่ารู้สึกกระวนกระวายใจไม่มีความสุข ร้อยละ 38.89 รู้สึกเจ็บเหงาและรำคาญ และที่เหลือร้อยละ 15.55 รู้สึกเฉย ๆ ไม่เคียดรอน ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ร้อยละเพียง 3.33 ตอบว่ารู้สึกกระวนกระวายใจไม่มีความสุข ร้อยละ 17.78 รู้สึกเจ็บเหงาและรำคาญ และส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 78.89 รู้สึกเฉย ๆ ไม่เคียดรอน

## 2.5 การมีเวลาในการอ่าน

ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่โดยทั่วไปไม่ค่อยมีเวลาสำหรับการอ่านโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพราะอาชีพและลักษณะของงานที่ทำไม่เอื้ออำนวยต่อการมีเวลาสำหรับการอ่าน จึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความต้องการอยากอ่านหนังสือ ซึ่งจะแยกเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็นคือ (1) การมีเวลาในการอ่าน และ (2) ความรู้เกี่ยวกับอยากอ่านเมื่อมีเวลาในการอ่านมากขึ้น การนำเสนอข้อมูลได้เสนอค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที ดังผลในตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเวลาในการอ่าน

การมีเวลาในการอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	1. <u>การใช้เวลาอ่านต่อสัปดาห์</u>					
1 - 3 ชั่วโมง	-	-	75	83.33	75	41.67
4 - 6 ชั่วโมง	15	16.67	15	16.67	30	16.67
7 - 9 ชั่วโมง	38	42.22	-	-	38	21.11
10 - 12 ชั่วโมง	17	18.89	-	-	17	9.44
13 - 15 ชั่วโมง	12	13.33	-	-	12	6.67
มากกว่า 15 ชั่วโมงขึ้นไป	8	8.89	-	-	8	4.44
เฉลี่ยการใช้เวลาการอ่านต่อสัปดาห์	$\bar{x}=9.28$ ชั่วโมง		$\bar{x}=2.30$ ชั่วโมง		$\bar{x}=5.59$ ชั่วโมง	

ตาราง 7 (ต่อ)

การมีเวลาในการอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
2. <u>ความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีเวลาในการอ่านมากขึ้น</u>						
อยากอ่านมากขึ้น	70	77.78	27	30.00	97	53.88
อยากอ่านบ้าง	19	21.11	54	60.00	73	40.55
ไม่อยากอ่าน	1	1.11	9	10.00	10	5.55
เฉลี่ยความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีเวลา มากขึ้น	$\bar{X}=1.76$ SD=0.45		$\bar{X}=1.20$ SD=0.60		$\bar{X}=1.48$ SD=0.60	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	t = 7.08**		(df = 178)			

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 อธิบายได้ดังนี้

1. การใช้เวลาในการอ่านต่อสัปดาห์ พบว่าในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาในการอ่านตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไปถึงมากกว่า 15 ชั่วโมง ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.22 อ่านสัปดาห์ละ 7-9 ชั่วโมง เมื่อเฉลี่ยการใช้เวลาในการอ่านของทั้งกลุ่มจะได้สัปดาห์ละ 9.28 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 ใช้เวลาในการอ่านสัปดาห์ละ 1-3 ชั่วโมง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งกลุ่มใช้เวลาเพียงสัปดาห์ละ 2.30 ชั่วโมง และเมื่อเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้เวลาในการอ่านสัปดาห์ละ 5.59 ชั่วโมง

ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาในการอ่านต่อสัปดาห์มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. ความรู้สึกอยากอ่านของกลุ่มตัวอย่างเมื่อมีเวลาในการอ่านมากขึ้น เมื่อพิจารณาความถี่เห็นของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างรวมกัน พบว่ามีร้อยละ 53.88 ที่ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 40.55 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และร้อยละ 5.55 ที่ตอบว่าไม่อยากอ่าน เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากนั้นร้อยละ 77.78 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 21.11 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และมีเพียงร้อยละ 1.11 ที่ตอบว่าไม่อยากอ่าน ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นร้อยละ 30.00 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และมีร้อยละ 60.00 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และมีร้อยละ 10.00 ที่ตอบว่าไม่อยากอ่าน

เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีเวลาอ่านมากขึ้น ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้ค่าที พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าถ้ามีเวลามากขึ้นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

### ตอนที่ 3 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในที่นี้หมายถึงสิ่งภายนอกต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้อ่านเกิดแรงจูงใจอยากอ่านหนังสือ ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบคือ

- 3.1 การมีหนังสืออ่าน
  - 3.2 คุณภาพของหนังสือที่อ่าน
  - 3.3 การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่
  - 3.4 การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว
  - 3.5 กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- ซึ่งได้แยกวิเคราะห์ตามรายชื่อองค์ประกอบดังต่อไปนี้

#### 3.1 การมีหนังสืออ่าน

การมีหนังสืออ่านเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญมาอย่างหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้ผู้อ่านมีความต้องการอยากอ่านหนังสือ เพราะถ้าหากมีหนังสือแล้วเมื่อต้องการอ่านก็สามารถสนองความต้องการได้ทันทีในที่นี้ได้นำเสนอ 2 ประเด็นคือ (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหนังสือในที่อ่าน และ (2) ความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีหนังสือหรือหนังสือพิมพ์เพียงพอ การนำเสนอข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยไค-สแควร์ และค่าที ซึ่งได้นำเสนอในตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับจำนวนหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน  
และความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมีหนังสืออ่านเพียงพอ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ จำนวนหนังสือและความ รู้สึกอยากอ่าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่าน		กลุ่มผู้สนใจการกร		รวม	
	มาก ความถี่	N=90 ร้อยละ	น้อย ความถี่	N=90 ร้อยละ	N=180 ความถี่	ร้อยละ
1. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หนังสือในที่อ่านฯ ประจำ หมู่บ้าน</u>						
เพียงพอ	14	15.55	28	31.11	42	23.33
ไม่เพียงพอ	76	84.45	62	68.89	138	76.67
2. <u>ความรู้สึกอยากอ่านเมื่อมี หนังสืออ่านเพียงพอ</u>						
อยากอ่านมาก	58	64.44	16	17.78	74	41.11
อยากอ่านบ้าง	25	27.78	33	36.67	58	32.22
ไม่อยากอ่าน/รู้สึกเฉย ๆ	7	7.78	41	45.55	48	26.67
เฉลี่ยความรู้สึกอยากอ่าน	$\bar{X}=1.56$ SD=0.63		$\bar{X}=0.72$ SD=0.74		$\bar{X}=1.14$ SD=0.66	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	t = 8.21**		(df = 178)			

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของทั้งสองกลุ่ม  
ตัวอย่างรวมกัน พบว่า มีจำนวนร้อยละ 23.33 ที่ตอบว่ามีหนังสืออ่านเพียงพอ และส่วนใหญ่  
จำนวนร้อยละ 76.67 ตอบว่ามีไม่เพียงพอ โดยที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีผู้ตอบเพียงร้อยละ

15.55 เห็นว่ามีหนังสืออ่านเพียงพอ และที่เหลือจำนวนถึงร้อยละ 84.45 เห็นว่าไม่เพียงพอ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นร้อยละ 31.11 เห็นว่ามีหนังสือเพียงพอ ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.89 เห็นว่าไม่เพียงพอ

ดังนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหนังสือที่มีในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีลักษณะเหมือนกันคือ คนส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนหนังสือมีไม่เพียงพอ

2. ในด้านความรู้สึกอยากอ่าน เมื่อมีหนังสืออ่านเพียงพอพบว่าผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่าน โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูงคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.56 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีความรู้สึกอยากอ่านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.72 ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกอยากอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากจะมีความรู้สึกอยากอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

### 3.2 คุณภาพของหนังสือที่อ่าน

คุณภาพของหนังสือที่อ่าน หมายถึง ลักษณะในด้านต่าง ๆ ของหนังสือซึ่งมุ่งใจให้ประชาชนสนใจในการอ่าน ความคิดเห็นในด้านนี้เป็นส่วนที่กลุ่มตัวอย่างบอกว่าต้องการหนังสือที่มีลักษณะอย่างไร การนำเสนอข้อมูลเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 9 ต่อไปนี้

ตาราง 9 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่าน

ลักษณะของหนังสือ	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	1. ตัวหนังสือสีดำและมีขนาดโตพอสมควร	1.51	0.60	1.48	0.54	1.50
2. ปกหนังสือมีสีสวยสะกดทุกตัว	1.43	0.61	1.15	0.65	1.29	0.64
3. เนื้อหาสาระในเล่มดี	1.94	0.23	1.37	0.51	1.66	0.48
4. ซื้อหาได้ง่าย	1.74	0.46	1.24	0.65	1.49	0.62
5. ราคาเหมาะสม	1.76	0.42	1.22	0.61	1.49	0.43
6. มีการคัดเลือกนักเรียนที่เหมาะสม	1.58	0.51	0.93	0.71	1.26	0.70
7. อ่านเข้าใจง่าย	1.85	0.35	1.44	0.52	1.65	0.48
8. เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้	1.85	0.38	1.62	0.53	1.73	0.47

จากตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้อยากอ่าน ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากให้ความเห็นว่า ลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้อ่านที่สำคัญคือ เนื้อหาสาระในเล่มดี อ่านเข้าใจง่าย เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ ราคาเหมาะสม และซื้อหาได้ง่าย

ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเห็นว่า ลักษณะหนังสือที่จูงใจให้อ่านที่สำคัญคือ เนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้ ตัวหนังสือสีดำ และมีขนาดโตพอสมควร และอ่านเข้าใจง่าย

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มรวมกันแล้ว เห็นว่าสอดคล้องกันว่า ลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้อยากอ่านมาก ได้แก่ เนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้ เนื้อหาสาระในเล่มดี อ่านเข้าใจง่าย ตัวหนังสือสีดำ และมีขนาดโตพอสมควร ซื้อหาได้ง่ายและราคาเหมาะสม

### 3.3 การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่

การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ หมายถึง การที่ผู้นำหมู่บ้าน เช่น กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนได้แนะนำและส่งเสริมชักจูงให้ประชาชนได้มีโอกาสอ่านหนังสือโดยวิธีการต่าง ๆ ตามแนวทางและนโยบายของหน่วยงาน ซึ่งวิธีการดังกล่าวทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และใฝ่หาความรู้ ตลอดจนมีการอ่าน สื่อ สิ่งพิมพ์ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ในพื้นที่ได้เสนอข้อมูลเป็น 2 ประเด็นคือ (1) การเคยได้รับการกระตุ้นให้สนใจการอ่าน และ (2) ผลจากการกระตุ้นนั้น คึงได้นำเสนอข้อมูลในตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ให้สนใจการอ่านหนังสือ

การได้รับการกระตุ้น จากผู้นำหมู่บ้าน และ เจ้าหน้าที่	กลุ่มผู้สนใจการ อ่านมาก n=90		กลุ่มผู้สนใจการ อ่านน้อย n=90		รวม n=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. <u>การเคยได้รับการกระตุ้น</u>						
เคย	65	72.22	52	57.78	117	65.00
ไม่เคย	25	27.78	38	42.22	63	35.00
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 4.12^*$					
2. <u>ผลจากการกระตุ้น</u>						
อยากอ่านมากขึ้น	32	49.23	2	3.84	34	29.06
อยากอ่านบ้าง	18	27.70	27	51.92	45	38.46
ไม่อยากอ่าน/รู้สึกเฉย ๆ	15	23.07	23	42.24	38	32.48

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 อธิบายได้ดังนี้

1. การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ให้สนใจการอ่านทั้งสองกลุ่มตัวอย่างรวมกันตอบว่าเคยได้รับการกระตุ้นคิดเป็นร้อยละ 65.00 และที่เหลือร้อยละ 35.00 ตอบว่าไม่เคยได้รับการกระตุ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 72.22 ที่ตอบว่าเคยได้รับการกระตุ้น และมีร้อยละ 27.78 ตอบว่าไม่ได้รับการกระตุ้น ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นมีร้อยละ 57.78 ตอบว่าเคยได้รับการกระตุ้น และมีร้อยละ 42.22 ที่ตอบว่าไม่ได้รับการกระตุ้น

เมื่อเปรียบเทียบการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ให้สนใจการอ่านของทั้งสองกลุ่มแล้ว พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีจำนวนของผู้ที่ได้รับการกระตุ้นให้อ่านหนังสือจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. ผลจากการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่มรวมกันแล้ว พบว่าผู้ที่ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.06 และร้อยละ 38.46 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และที่เหลือร้อยละ 32.48 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ซึ่งเฉพาะในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากขึ้นร้อยละ 49.23 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 27.70 ตอบว่าอยากอ่านบาง ที่เหลือร้อยละ 23.07 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น มีร้อยละ 3.84 ที่ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 51.92 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง ส่วนจำนวนร้อยละ 42.24 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ

### 3.4 การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว

เพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถชักจูงให้ประชาชนสนใจการอ่าน อาจเป็นการแนะนำให้อ่าน หรือเล่าเรื่องที่อ่านไปแล้วสู้กันฟัง ตลอดจนหาหนังสือมาให้ที่บ้านให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้านได้อ่าน

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบนี้ ให้นำเสนอแยกเป็น 2 ประเด็นคือ (1) การได้รับการชักจูง และ (2) ผลจากการชักจูงทำให้เกิดความต้องการอยากอ่านหนังสือเพียงไร ดังผลในตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจการอ่าน

การได้รับการชักจูง จากเพื่อนบ้านและ สมาชิกในครอบครัว	กลุ่มผู้สนใจการ อ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการ อ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. <u>การได้รับการชักจูง</u>						
เคย	62	68.89	47	52.22	109	60.56
ไม่เคย	28	31.11	43	47.78	71	39.44
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 5.28^*$					
2. <u>ผลการชักจูง</u>						
อยากอ่านมากขึ้น	19	30.65	3	6.38	22	20.18
อยากอ่านบ้าง	25	40.32	21	44.69	46	42.20
ไม่อยากอ่าน/รู้สึกเฉย ๆ	18	29.03	23	48.93	41	37.62

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 อธิบายได้ดังนี้

1. การได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจการอ่านหนังสือนั้น ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยรวมกัน ร้อยละ 60.59 ตอบว่าเคยได้รับการชักจูง ที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 39.44 ตอบว่าไม่เคยได้รับการชักจูง เฉพาะในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากนั้นมีร้อยละ 68.89 ตอบว่าเคยได้รับการชักจูง และร้อยละ 31.11 ตอบว่าไม่เคยได้รับการชักจูง ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ร้อยละ 32.22 ตอบว่าเคยได้รับการชักจูง และร้อยละ 47.78 ตอบว่าไม่เคยได้รับการชักจูง

เมื่อเปรียบเทียบการได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจการอ่านของทั้งสองกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือจำนวนของกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากที่ได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจการอ่านหนังสือมีมากกว่าในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. ผลการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่มรวมกัน พบว่าผู้ที่ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้นมีร้อยละ 20.18 และร้อยละ 42.20 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง ส่วนที่ไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ มีร้อยละ 37.62 เฉพาะในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากนั้นมีร้อยละ 30.65 ที่ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 40.32 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และร้อยละ 29.03 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีร้อยละ 6.38 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น ร้อยละ 44.69 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และมีถึงร้อยละ 48.93 ที่ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ

### 3.5 กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนับเป็นแหล่งให้ความรู้สำหรับประชาชนในชนบทที่แพร่หลายอย่างหนึ่งโดยที่เป็นการรวมสื่อหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้ในที่นั้น นอกจากนี้ยังเป็นสมบัติส่วนรวมของชาวบ้าน ซึ่งบ่งบอกถึงความเสียสละ ความร่วมมือ และความสามัคคีของชาวบ้าน ด้วย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) การไปใช้บริการที่อ่านฯ และ (2) ผลจากการไปใช้บริการที่อ่านฯ ทำให้อยากอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร ได้เสนอข้อมูลในตาราง 12 ต่อไป

ตาราง 12 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

การใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. <u>การใช้บริการที่อ่านฯ</u>						
เคย	83	92.22	49	54.44	132	73.33
ไม่เคย	7	7.78	41	45.56	48	26.67
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 32.92^{**}$					
2. <u>ผลจากการใช้บริการที่อ่านฯ</u>						
อยากอ่านมากขึ้น	44	53.02	6	12.24	50	37.88
อยากอ่านบ้าง	31	37.34	19	38.78	50	37.88
ไม่อยากอ่าน/รู้สึกเฉย ๆ	8	9.64	24	48.98	32	24.24

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 อธิบายได้ดังนี้

1. การใช้บริการที่อ่านฯ ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย รวมกันร้อยละ 73.33 ตอบว่าเคยใช้บริการที่อ่านฯ และร้อยละ 26.67 ตอบว่าไม่เคยใช้บริการ เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก จำนวนร้อยละ 92.22 ตอบว่าเคยใช้บริการที่อ่านฯ ร้อยละ 7.78 ตอบว่าไม่เคยใช้ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ร้อยละ 54.44 ตอบว่าเคยใช้บริการที่อ่านฯ และร้อยละ 45.56 ไม่เคยใช้บริการ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำบ้านของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีผู้ใช้บริการที่อ่านฯ มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. ผลจากการใช้บริการที่อ่านฯ เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่มรวมกันผู้ที่ตอบว่าอยากอ่านบ้าง มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 37.88 และร้อยละ 24.44 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ซึ่งในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากนั้นมีร้อยละ 52.02 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น ร้อยละ 37.34 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง ร้อยละ 9.64 ตอบว่าไม่อยากอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ร้อยละ 12.24 ตอบว่าอยากอ่านมากขึ้น และร้อยละ 38.78 ตอบว่าอยากอ่านบ้าง และส่วนใหญ่ร้อยละ 48.98 ตอบว่ารู้สึกเฉย ๆ และไม่อยากอ่าน

#### ตอนที่ 4 สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่าน

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่านของประชาชนตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนในจังหวัดสกลนครที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่านมีหลายกิจกรรม แต่ที่สำคัญ ๆ ซึ่งประชาชนในชุมชนได้รับการบริการอย่างกว้างขวาง ที่พบในการศึกษาครั้งนี้ มี 3 กิจกรรมคือ

- 4.1 ห้องสมุดประชาชน
- 4.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่
- 4.3 โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)

##### 4.1 ห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนที่กลุ่มตัวอย่างในท้องที่จังหวัดสกลนครได้รับการบริการ มี 7 แห่งคือ

- 4.1.1 ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสกลนคร
- 4.1.2 ห้องสมุดประชาชนอำเภอพรรณานิคม
- 4.1.3 ห้องสมุดประชาชนอำเภอดอนจาน
- 4.1.4 ห้องสมุดประชาชนอำเภอสว่างแดนดิน
- 4.1.5 ห้องสมุดประชาชนอำเภอดงหลวง
- 4.1.6 ห้องสมุดประชาชนอำเภอคำตากล้า
- 4.1.7 ห้องสมุดประชาชนอำเภอภูพาน

ห้องสมุดประชาชนจำนวน 7 แห่งนี้ ในจำนวน 5 แห่งแรกเป็นห้องสมุดประชาชนประเภทในงบประมาณและอีก 2 แห่งเป็นประเภทนอกงบประมาณ ห้องสมุดทั้ง 7 แห่งมีเจ้าหน้าที่สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสกลนคร เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและให้บริการ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้บริการห้องสมุดประชาชนทั้ง 7 แห่งดังกล่าวข้างต้นแบ่งเป็น 2 ประเด็นคือ (1) การรู้จักห้องสมุดประชาชน และ (2) การใช้บริการห้องสมุดประชาชน ดังให้นำเสนอในตาราง 13 ต่อไปนี้

ตาราง 13 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดประชาชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้บริการห้องสมุด ประชาชน	กลุ่มผู้สนใจการอ่าน มาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่าน น้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	1. <u>การรู้จักห้องสมุดประชาชน</u>					
รู้จัก	59	65.56	32	35.56	91	50.56
ไม่รู้จัก	31	34.44	58	64.44	89	49.44
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 16.23^{**}$					
2. <u>การใช้บริการห้องสมุด ประชาชน</u>						
1) ใช้บริการยืมและอ่าน หนังสือเป็นประจำ	39	43.33	-	-	39	21.66
2) ใช้บ้างเป็นบางครั้ง	20	22.22	32	35.56	52	28.89
3) ไม่เคยใช้บริการ	31	34.45	58	64.44	89	49.45
เฉลี่ยการใช้บริการห้องสมุด	$\bar{X}=1.08$ SD=0.88		$\bar{X}=0.35$ SD=0.48		$\bar{X}=0.72$ SD=0.79	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$t = 65.76^{**}$					

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 อธิบายได้ดังนี้

1. การรู้จักห้องสมุดประชาชน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสองกลุ่มมีจำนวนร้อยละ 50.56 ตอบว่ารู้จักห้องสมุดประชาชน และร้อยละ 49.44 ที่ตอบว่าไม่รู้จัก เฉพาะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีร้อยละ 65.56 ตอบว่ารู้จัก และร้อยละ 34.44 ตอบว่าไม่รู้จัก ส่วนในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ร้อยละ 35.56 ตอบว่ารู้จักห้องสมุดประชาชน และมีจำนวนถึงร้อยละ 64.44 ตอบว่าไม่รู้จัก

เมื่อเปรียบเทียบการรู้จักและไม่รู้จักห้องสมุดประชาชนของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีผู้รู้จักห้องสมุดประชาชนมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. การใช้บริการห้องสมุดประชาชน ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเพียงร้อยละ 21.66 ที่ตอบว่าใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 28.89 ใช้บ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 49.45 ตอบว่าไม่เคยใช้บริการเลย ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ร้อยละ 43.33 ตอบว่าใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 22.22 ตอบว่าใช้บ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 34.45 ไม่เคยใช้บริการ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีร้อยละ 35.56 ตอบว่าใช้บ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 64.44 ตอบว่าไม่เคยใช้บริการเลย

เมื่อเปรียบเทียบการใช้บริการห้องสมุดของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้บริการห้องสมุดประชาชนมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

#### 4.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่

ห้องสมุดเคลื่อนที่หรือโครงการหมุนเวียนหนังสือ ซึ่งบรรณารักษ์ได้นำหนังสือจากห้องสมุดอำเภอ หรือห้องสมุดจังหวัดไปบริการให้ประชาชนในห้องที่ชนบทของจังหวัดสกลนครได้ยืมอ่าน ซึ่งจัดดำเนินการ 2 วิธีคือ

4.2.1 นำหนังสือไปบริการให้ประชาชนในชนบทได้อ่านตามโครงการจัดการศึกษาเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาค้นคว้าบริการประชาชนโดยการนำนักศึกษาไปทดลองฝึกอาชีพต่าง ๆ ในชนบทในขณะเดียวกันผลจากการฝึกอาชีพดังกล่าวก็ถือเป็นการบริการประชาชนด้วย ในช่วงวิทยุ ช่างไฟฟ้า คัดผมเสริมสวย คัดผม อาชีพด้านการเกษตร และการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น สำหรับทางด้านห้องสมุดเคลื่อนที่ เจ้าหน้าที่นำหนังสือ ข่าวสาร ข้อมูลไปบริการประชาชนด้วย

4.2.2 โดยการหมุนเวียนหนังสือ ซึ่งบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจะนำหนังสือจากห้องสมุดประชาชนจังหวัด หรือ ห้องสมุดอำเภอเคลื่อนที่ไปให้ประชาชนยืมอ่าน โดยมีกำหนดระยะเวลาการยืมของแต่ละจุดตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสกลนคร

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้ห้องสมุดเคลื่อนที่ที่นำเสนอในที่นี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ (1) การรู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่ และ (2) การใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ซึ่งได้นำเสนอในตาราง 14 ต่อไปนี้

ตาราง 14 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้บริการห้องสมุด เคลื่อนที่	กลุ่มผู้สนใจการอ่าน มาก N=90		กลุ่มผู้สนใจการอ่าน น้อย N=90		รวม N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	<b>1. การรู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่</b>					
รู้จัก	18	20.00	3	3.33	21	11.67
ไม่รู้จัก	72	80.00	87	96.67	159	88.33
การทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 11.70^{**}$					
<b>2. การใช้บริการห้องสมุด เคลื่อนที่</b>						
1) ใช้บริการยืมและอ่าน หนังสือเป็นประจำ	12	13.33	-	-	12	6.67
2) ใช้บ้างเป็นบางครั้ง	6	6.67	3	3.33	9	5.00
3) ไม่เคยใช้บริการ	72	80.00	87	96.67	159	88.33
เฉลี่ยการใช้บริการห้องสมุด	$\bar{X}=0.33$ SD=0.69		$\bar{X}=0.01$ SD=0.18		$\bar{X}=0.18$ SD=0.53	
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$t = 4.26^{**}$					

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 อธิบายได้ดังนี้

1. การรู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสองกลุ่ม ร้อยละ 11.67 ตอบว่ารู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่ ที่เหลือร้อยละ 88.33 ตอบว่าไม่รู้จัก ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 20.00 ตอบว่ารู้จักโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ และร้อยละ 80.00 ตอบว่าไม่รู้จัก ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีเพียงร้อยละ 3.33 ที่ตอบว่ารู้จัก และส่วนใหญ่ร้อยละ 96.67 ตอบว่าไม่รู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่

เมื่อเปรียบเทียบการรู้จักและไม่รู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่ของทั้งสองกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนผู้รู้จักห้องสมุดเคลื่อนที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

2. การใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย จำนวนเพียงร้อยละ 6.67 ที่ตอบว่าใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำมีร้อยละ 5.00 ตอบว่าใช้บริการบ้างเป็นบางครั้ง และส่วนใหญ่ร้อยละ 88.33 ตอบว่าไม่เคยใช้บริการเลย ในส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีร้อยละ 13.33 ที่ตอบว่าใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 6.67 ตอบว่าใช้บริการบ้างเป็นบางครั้ง และมีถึงร้อยละ 80.00 ที่ตอบว่าไม่เคยใช้บริการ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดที่ตอบว่าได้ใช้บริการและยืมหนังสืออ่านเป็นประจำ คงมีเพียงร้อยละ 33.33 เท่านั้นที่ตอบว่าใช้บริการบ้างเป็นบางครั้ง และส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.67 ตอบว่าไม่เคยใช้บริการเลย

เมื่อเปรียบเทียบการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

#### 4.3 โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)

โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาของชุมชนของตนเอง และให้สามารถแก้ปัญหามาของตนเองและชุมชนได้ วัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีการจัดรวมกลุ่มผู้เรียน จัดกิจกรรมการพบกลุ่มใช้แผนเรียนเป็นสื่อในการฝึกอ่านเขียนและอภิปรายแนวทางแก้ปัญหามาของตนเองและชุมชนแล้วนำผลจากการเรียนไปสู่การปฏิบัติจริง

เนื่องจากโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่ายังไม่ได้ดำเนินการในหมู่บ้านที่ทำการศึกษาค้นคว้าแต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ทราบและเข้าร่วมกิจกรรมที่กรมหรือกระทรวงอื่น ๆ จัด เช่น กระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ดังนั้นคำถามที่สัมภาษณ์จึงได้รับคำตอบเพียงประเด็นเดียว คือ รู้จักโครงการหรือไม่ ดังนั้นจึงได้นำเสนอในตาราง 15 ต่อไปนี้

ตาราง 15 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)

การรู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)	กลุ่มผู้สนใจการ		กลุ่มผู้สนใจการ		รวม	
	อ่านมาก n=90		อ่านน้อย n=90		N=180	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รู้จัก	47	52.22	4	4.44	51	28.33
ไม่รู้จัก	43	47.78	86	95.56	129	76.67
ผลการทดสอบความแตกต่าง	$\chi^2 = 51.23^*$					

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 อธิบายได้ว่า

ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยรวมร้อยละ 28.33 ตอบว่ารู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เหลือร้อยละ 76.67 ตอบว่าไม่รู้จักในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ร้อยละ 52.22 ตอบว่ารู้จัก และร้อยละ 47.78 ตอบว่าไม่รู้จัก ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีเพียงร้อยละ 4.44 เท่านั้นที่ตอบว่ารู้จัก และส่วนใหญ่ร้อยละ 95.56 ตอบว่าไม่รู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

เมื่อเปรียบเทียบการรู้จักโครงการการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสองกลุ่มแล้ว พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนผู้รู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

## ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ

ในตอนนี้เป็น การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 3 นอกเหนือจากความคิดเห็นเฉพาะที่ตอบข้อคำถามโดยตรง ข้อคิดเห็นดังกล่าวนี้ได้จากคำถามปลายเปิดในตอนท้ายของข้อคำถามแต่ละข้อเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ข้อคิดประมวลได้โดยสรุปดังนี้คือ

1. การอ่านออกเขียนได้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่นำไปสู่การศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง
2. การอ่านทำให้ได้ทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ
3. การอ่านหนังสือไม่มีผู้มาชวนแนะนำ แต่หาอ่านด้วยตนเองเพราะชอบอ่านอยู่แล้ว

หากมีเวลาในการอ่านมากจะอ่านมากขึ้น

4. ไม่ได้อ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่าหนึ่งวัน รู้สึกมีความมึนบอคในด้านความคิด และไม่ทันเหตุการณ์

5. ต้องการให้มีหนังสือในที่อ่านมากขึ้นกว่านี้ อยากอ่านเรื่องอะไรก็หาอ่านได้ทันที
6. ชอบหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่นำไปปฏิบัติได้
7. เหตุที่ชอบไปอ่านหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพราะไม่ต้องเสียเงินซื้อ

หนังสืออ่านเอง

8. มีความต้องการไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดประชาชน แต่ไกลจากบ้านพัก
9. เมื่อมีหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ มาถึง จะรีบเข้าไปอ่านทันที
10. เนื่องจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านตั้งอยู่ในโรงเรียนจึงไม่กล้าเข้าไปอ่าน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านการจูงใจที่ทำให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ
2. เพื่อศึกษาสภาพและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่านของประชาชน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชนบท เกี่ยวกับการจูงใจให้ประชาชนมีความสนใจในการอ่านหนังสือ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. พื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้าและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ กับ 4 กิ่งอำเภอ ประชากร 915,261 คน มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 689 แห่ง การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสุ่มมา 3 อำเภอ และสุ่มหมู่บ้านอำเภอละ 2 หมู่บ้าน รวมเป็น 6 หมู่บ้าน และในการวิจัยครั้งนี้ถือเอาหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคือ ต้นของแต่ละอำเภอตั้งอยู่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย

ในแต่ละหมู่บ้านได้ทำการคัดเลือกผู้สนใจการอ่านหนังสือมากจำนวน 15 คน และผู้สนใจการอ่านหนังสือน้อยจำนวน 15 คน รวม 6 หมู่บ้าน ได้กลุ่มผู้สนใจการอ่านหนังสือมากจำนวน 90 คน และกลุ่มผู้สนใจการอ่านหนังสือน้อยจำนวน 90 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวคัดเลือกโดยให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการผู้ดูแลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ระบุว่าใครเป็นผู้สนใจการอ่านหนังสือมาก และสนใจการอ่านหนังสือน้อย

## 2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ความสนใจในการอ่านหนังสือของประชาชน ซึ่งแยกเป็น 2 กลุ่ม

2.1.1 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือมาก ได้แก่ ผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ โดยถือเอาความถี่ในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นเครื่องบ่งชี้ กล่าวคือ ผู้ที่ใช้ที่อ่านบ่อย ถือว่าเป็นผู้ที่สนใจในการอ่านหนังสือมาก

2.1.2 ประชาชนกลุ่มที่สนใจการอ่านหนังสือน้อย ได้แก่ ผู้ที่ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือไม่เคยมาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเลย หรือมาใช้บริการแต่น้อยมาก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์กรประกอบที่จูงใจให้ประชาชนสนใจในการอ่านหนังสือ ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 องค์กรประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเขียน การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญในการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และการมีเวลาในการอ่าน

2.2.2 องค์กรประกอบด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การมีหนังสืออ่าน คุณภาพของหนังสือที่อ่าน การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

## 3. เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์กรประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ลักษณะเป็นแบบสอบถามประกอบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับองค์กรประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งแบ่งเป็น 2 องค์กรประกอบคือ (1) องค์กรประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเขียน การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน การเห็นความสำคัญในการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่าน และการมีเวลาในการอ่าน และ (2) องค์กรประกอบด้านสภาพแวดล้อม

ได้แก่ การมีหนังสืออ่าน คุณภาพของหนังสือที่อ่าน การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและ  
เจ้าหน้าที่ การชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวและกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน  
พร้อมกับสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่านหนังสือของ  
ประชาชน รวมทั้งสิ้น 27 ข้อ ในตอนท้ายของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อ  
ให้ผู้ตอบได้ให้รายละเอียดและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

#### 4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ได้วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน  
มาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยการทดสอบค่าที และไค-สแควร์

#### สรุปผลการศึกษากันคว่า

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

##### 1. องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านความสามารถในการอ่านและเขียน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมี  
ความสามารถด้านการอ่านและเขียนอยู่ในเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  
1.61 และ 0.89 ตามลำดับ และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่าง  
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ด้านการใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีการใช้จ่ายเงิน  
ในการซื้อหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ซึ่งทั้งสองกลุ่มใช้เงินซื้อหนังสือเฉลี่ยเดือนละ  
11.61 บาท ในขณะที่ตัวกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เงินซื้อหนังสือต่อเดือน เฉลี่ย 20.77 บาท  
ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2 บาท และเมื่อเปรียบเทียบการใช้จ่ายเงิน  
ซื้อหนังสืออ่านของทั้งสองกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 ด้านการเห็นความสำคัญของการอ่าน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเห็นว่าการ  
อ่านมีความจำเป็นและเห็นประโยชน์ของการอ่าน รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้  
มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกัน  
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 ด้านการมีนิสัยรักการอ่าน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความถนัดในการอ่านอยู่ในเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 และ 0.82 ตามลำดับ และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 ด้านการมีเวลาในการอ่าน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาในการอ่านต่อสัปดาห์ มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย โดยที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาโดยเฉลี่ย 9.28 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพียง 2.30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เท่านั้น และเมื่อมีเวลาในการอ่านมากขึ้นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ จากการศึกษาพบว่า

2.1 ด้านการมีหนังสืออ่าน พบว่า ทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย มีความคิดเห็นว่าจำนวนหนังสือที่มีในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่เพียงพอ แต่ถ้าในที่อ่านหนังสือเพียงพอกับความต้องการแล้ว กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ด้านคุณภาพของหนังสือที่อ่าน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเห็นว่าลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้สนใจอยากอ่านมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาสาระในเล่มดี รองลงมาได้แก่ อ่านเข้าใจง่าย และเนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ ราคาเหมาะสม และซื้อหาได้ง่าย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเห็นว่าหนังสือที่จูงใจให้อยากอ่าน ได้แก่ เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ตัวหนังสือสีดำและมีขนาดโตพอสมควร และอ่านเข้าใจง่าย

2.3 ด้านการได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนของผู้ที่ได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ให้สนใจอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลที่ได้รับจากการกระตุ้นนั้น กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ

49.23 อยากรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น มีร้อยละ 3.84 อยากรู้สึกเฉย ๆ อยากรู้สึกดีใจ อยากรู้สึกดีใจ ร้อยละ 51.92 อยากรู้สึกดีใจ และมีร้อยละ 42.24 ที่ไม่อยากรู้สึกดีใจหรือรู้สึกเฉย ๆ

2.4 ด้านการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีจำนวนของผู้ได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลที่ได้รับจากการชักจูงนั้น กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 30.65 อยากรู้สึกดีใจ ร้อยละ 40.32 อยากรู้สึกดีใจ และมีร้อยละ 29.03 ไม่อยากรู้สึกดีใจหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ร้อยละ 6.38 อยากรู้สึกดีใจ ร้อยละ 44.69 อยากรู้สึกดีใจ และมีถึงร้อยละ 48.93 ไม่อยากรู้สึกดีใจหรือรู้สึกเฉย ๆ

2.5 ด้านกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน : พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลที่ได้รับจากการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 52.02 อยากรู้สึกดีใจ ร้อยละ 37.34 อยากรู้สึกดีใจ และมีเพียงร้อยละ 9.64 ที่ไม่อยากรู้สึกดีใจหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ร้อยละ 12.24 อยากรู้สึกดีใจ และมีร้อยละ 38.78 อยากรู้สึกดีใจ และมีถึงร้อยละ 48.98 ที่ไม่อยากรู้สึกดีใจหรือรู้สึกเฉย ๆ

3. สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) สรุปได้ดังนี้

3.1 ห้องสมุดประชาชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดและห้องสมุดประชาชนอำเภอ ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากตอบว่ารู้จักและใช้บริการห้องสมุดประชาชนมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการใช้บริการห้องสมุดนั้นในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 43.33 ที่ใช้บริการยืมหรืออ่านหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 22.22 ใช้บ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 34.45

ไม่เคยใช้บริการเลย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นมีร้อยละ 35.56 ที่ตอบว่าใช้บ้างเป็นบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.44 ไม่เคยใช้บริการเลย

3.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่ ซึ่งจัดโดยวิธีเคลื่อนหรือหมุนเวียนหนังสือไปให้ประชาชน ได้ยืมอ่าน พบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากรู้จักและใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่การใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่นั้นในกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีร้อยละ 13.33 ได้ใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำ ร้อยละ 6.67 ใช้บริการบ้างเป็นบางครั้งและมีร้อยละ 80.00 ไม่เคยใช้บริการเลย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ไม่มีผู้ใช้บริการยืมและอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คงมีเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่ใช้บริการบ้างเป็นบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.67 ไม่เคยใช้บริการ

3.3 โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) ในขณะที่ยังศึกษาครั้งนี้โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัด ยังไม่ได้ดำเนินการในหมู่บ้านเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่าง แต่โครงการนี้กรมหรือกระทรวงอื่นเช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดดำเนินการอยู่แล้ว ดังนั้นคำตอบที่ได้จึงมีเพียงประเด็นเดียวคือ รู้จักหรือไม่รู้จักโครงการนี้เท่านั้น ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก รู้จักโครงการนี้มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 52.22 ตอบว่ารู้จัก ที่เหลือร้อยละ 47.78 ไม่รู้จักส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีเพียงร้อยละ 4.44 เท่านั้นที่ตอบว่ารู้จัก และส่วนใหญ่ร้อยละ 95.56 ไม่รู้จัก

#### 4. ความคิดเห็นของประชาชนในชนบทเกี่ยวกับการจูงใจให้สนใจการอ่านหนังสือ

ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากข้อคำถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

4.1 การอ่านออกเขียนได้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะนำไปสู่การศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง

4.2 การอ่านหนังสือทำให้ได้ทราบข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

4.3 หนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุดคือหนังสือประเภทที่มีเนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้ เนื้อหาสาระในเล่มดี และราคาเหมาะสม

4.4 มีความต้องการไปอ่านหนังสือในห้องสมุดประชาชน แต่ห้องสมุดตั้งอยู่ในตัวเมืองห่างไกลบ้านพัก จึงเพียงแต่ได้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเท่านั้น

4.5 หากในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสือใหม่ ๆ ยิ่งทำให้มีความต้องการที่จะอ่านมากขึ้น

4.6 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบางแห่งตั้งอยู่ในโรงเรียนจึงไม่กล้าเข้าไปอ่าน

### การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาของศัประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือในจังหวัดสกลนคร มีประเด็นที่สมควรนำอภิปรายดังต่อไปนี้

#### 1. องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ

1.1 ความสามารถด้านการอ่านและเขียน จากข้อมูลพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีความสามารถด้านการอ่านและเขียนอยู่ในเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ในทุก ๆ ด้านและเมื่อเฉลี่ยความสามารถดังกล่าวนี้ของทั้งสองกลุ่มแล้ว พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.61 และ 0.98 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นฐานทางการศึกษาอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน จากข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนั้นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากจะมีระดับการศึกษาตั้งแต่ เรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 ขึ้นไป ถึงระดับปริญญาตรี ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมปีที่ 4 เท่านั้น และมีผู้จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมปีที่ 3 เพียงคนเดียว นอกจากนี้อาชีพยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทั้งสองกลุ่มมีความสามารถด้านการอ่านและเขียนแตกต่างกัน จากข้อมูลที่ได้รับกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีอาชีพหลักและอาชีพรองทางค้าขายมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ตรงกันข้ามกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีอาชีพหลักและอาชีพรองทางรับจ้างมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก จากการที่มีอาชีพต่างกันนี้ มีผู้ตอบคำถามปลายเปิดว่ามีโอกาสอ่านและเขียนน้อย ๆ เพราะมีอาชีพทางการค้าขาย และในด้านสถานภาพ การสมรสก็เช่นเดียวกัน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก

เป็นโศคคิดเป็นร้อยละ 36.67 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย เป็นโศคเพียงร้อยละ 14.44 เท่านั้น ดังนั้นผู้เป็นโศคย่อมมีอิสระในสภาพความเป็นอยู่ และมีโอกาสอ่านและเขียนมากขึ้น เช่น เขียนจดหมาย หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่มีครอบครัวแล้ว

ในเรื่องความสามารถทางการอ่านและเขียนนี้ สุนทร สุมันท์ชัย (2528 : 92) ให้ความเห็นว่าพื้นฐานทางการศึกษาคือการอ่านออกเขียนได้ เป็นเครื่องมือในการค้นหาสิ่งที่ต้องการอ่าน ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้ต่อไป ซึ่งในเรื่องนี้ วีระ สุภากิจ (2520 : 176) ได้วิจัยสภาพและความสนใจในการอ่านของกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างกรรมกรผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่และกรรมกรผู้ไม่เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ พบว่ากรรมกรผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งมีพื้นฐานทางการศึกษา และมีความสามารถด้านการอ่านและเขียนสูง มีความสนใจหนังสือในระดับความสนใจมาก รวมถึง 29 ประเภท ส่วนกรรมกรไม่ได้เรียนทางการศึกษาผู้ใหญ่มีพื้นฐานทางการศึกษา และมีความสามารถด้านการอ่านและเขียนน้อยสนใจหนังสือเพียง 13 ประเภทเท่านั้น

จึงนับได้ว่าความสามารถในด้านการอ่านและเขียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจในการอ่านหนังสือให้กว้างขวางต่อไป

1.2 การใช้จ่ายเงินเพื่อการอ่าน จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีการซื้อหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ซึ่งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เงินซื้อหนังสือโดยเฉลี่ย 20.77 บาทต่อเดือน ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยซื้อหนังสือโดยเฉลี่ยเพียงเดือนละ 2 บาทเท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบการซื้อหนังสืออ่านของทั้งสองกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความสนใจในการอ่านหนังสือต่าง ๆ เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ในการสละเงินเพื่อซื้อหนังสืออ่านจึงถือเป็นเรื่องปกติวิสัยสำหรับคนกลุ่มนี้ ดังนั้นอัตราการซื้อหนังสือจึงสูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

จากการสัมภาษณ์ในข้อคำถามแบบปลายเปิดพบคำตอบว่าไม่ต้องเก็บเงินเพื่อซื้อหนังสือเพราะมีความจำเป็นที่ต้องใช้เงินด้านอื่น ๆ อยู่แล้ว ซึ่งคำตอบนี้สอดคล้องกับ วิศน์ ศีลตระกูล (2528 : 95) ที่กล่าวว่าไว้ในประเทศของเรานั้นการซื้อหนังสือหรือวารสารบาง ๆ

สักเล่มอาจมีค่าเท่ากับอาหารหนึ่งมื้อ ยิ่งถ้าเป็นชาวไร่ ชาวนา ในชนบทซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศด้วยแล้ว เงินที่จะซื้อหนังสืออาจมีค่าเท่ากับอาหารหนึ่งวันของครอบครัว

1.3 การเห็นความสำคัญของการอ่าน ผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเห็นว่าการอ่านมีความจำเป็นและเห็นประโยชน์ของการอ่าน รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องประสบอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นส่วนอาศัยการอ่านเป็นสื่อความหมายเพื่อให้เกิดการเข้าใจกันทั้งสิ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 40) ดังนั้นผู้เห็นความจำเป็นในการอ่านจึงเป็นผู้ที่ได้เปรียบเพราะได้ประโยชน์จากการอ่านช่วยพัฒนาตนเองและประเทศชาติ แม้แต่ในตนเองก็จำเป็นจะต้องใช้การอ่านอยู่เสมอ โดยจะต้องอ่านค่าง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันได้ เช่น คำเตือน ป้ายประกาศ สลากยา ตลอดจนเขียนชื่อและนามสกุลของตนเองหรือการคิดเลขต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากนั้นมองเห็นประโยชน์ของการอ่านอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมองเห็นประโยชน์ของการอ่านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.26 ข้อคำถามย่อยเกี่ยวกับการมองเห็นประโยชน์ของการอ่านที่ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่าเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 และ 1.52 ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษณา บุตรปาละ (2527 : บทคัดย่อ) พบว่าเรื่องที่ชาวชนบทต้องการอ่านมากที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเพาะปลูก ทำนา และการทำสวนครัว ซึ่งเรื่องดังกล่าวคือการประกอบอาชีพของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างนั่นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสวก นักร้อง (2528 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าชาวชนบทให้ความสนใจและต้องการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และหนังสือจุลสารที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการเกษตรมากที่สุด

1.4 การมีนิสัยรักการอ่าน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความถี่ในการอ่านอยู่ในเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 และ 0.82 ตามลำดับ และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนในชนบทนั้นเมื่อเรียนจบการศึกษามาถึงขั้นมัธยม

เป็น 4 ปี หรือ 6 ปี หรือ 7 ปี แล้วต้องออกไปประกอบอาชีพ กิจกรรมต่อเนื่องทางการศึกษาที่จะเป็นสิ่งสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชนมีน้อยมาก ที่เห็นได้ชัดจนคงมีแค่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งก็ยังไม่ได้อ่านเท่าที่ควร ดังนั้นโอกาสที่จะสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชนจึงมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2528 : 332) ได้กล่าวว่านิสัยรักการอ่านเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ ถ้ามีนิสัยรักการอ่านก็จะอ่านอย่างสม่ำเสมอ ไม่ต้องรอให้ความจำเป็นมาบังคับ นิสัยรักการอ่านควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย และนิสัยรักการอ่านต้องมีการส่งเสริมให้มีโอกาสอ่านอย่างต่อเนื่องด้วย

จากผลการวิจัยที่พบ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีความถี่ในการอ่านแตกต่างกันมาก แม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สภาพเศรษฐกิจ และสังคมเหมือนกัน แต่นิสัยรักการอ่านเป็นเรื่องเฉพาะตัว ต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งตรงกับ สไตเกอร์ (Staiger. 1926 : 19) ให้ความเห็นไว้ว่าการมีหนังสือที่ให้อ่านได้ง่ายในครอบครัวและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวของครอบครัวจะเป็นการวางรากฐานการสร้างนิสัยในการอ่านของเด็กเป็นอย่างดี

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อไม่ได้อ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 1 วัน พบว่าทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยร้อยละ 24.45 รู้สึกกระวนกระวายใจไม่มีความสุข และร้อยละ 28.33 รู้สึกเจ็บเหงาและรำคาญ แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.22 รู้สึกเฉย ๆ ไม่เคียดร้อน แสดงว่าการสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือเป็นเรื่องที่ควรได้รับการปลูกฝังอย่างมาก นับแต่เยาว์วัยจนถึงการเป็นผู้ใหญ่ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนต้องคำนึงถึงการสร้างนิสัยรักการอ่านให้มากที่สุด

1.5 การมีเวลาในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาในการอ่านต่อสัปดาห์มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย โดยที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาโดยเฉลี่ย 9.28 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพียง 2.30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เท่านั้น และเมื่อมีเวลาในการอ่านมากขึ้น กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนในชนบทนั้นโอกาสที่จะมี

เวลาในการอ่านหนังสือมีน้อย ทั้งนี้เพราะอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากข้อมูลพื้นฐาน ปรากฏว่าอาชีพทำนามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.11 เนื่องจากอาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพ ต้องใช้กำลังและแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า และไม่มีเวลาในการ อ่านหนังสือรวมทั้งการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมหรือทำนาคังกล่าวต้องใช้เวลาในการดูแล เอาใจใส่พืชผลตลอดปีด้วย

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากใช้เวลาในการอ่าน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 7-9 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 42.22 รองลงมาระหว่าง 10-12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 18.89 และระหว่าง 4-6 ชั่วโมง ร้อยละ 16.67 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย นั้นใช้เวลาในการอ่านส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 83.33 อยู่ระหว่าง 1-3 ชั่วโมง รองลงมา 4-6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 16.67 ดังนั้นเวลาที่ใช้ในการอ่านของทั้งสองกลุ่มจึงอยู่ในช่วงค่อนข้าง น้อยเป็นส่วนใหญ่ นอกจากการประกอบอาชีพก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีเวลาในการอ่านน้อยแล้ว สถานภาพสมรสก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ต้องมีเวลาอ่านน้อยด้วย เพราะต้องเสียเวลาในการ เลี้ยงบุตร ตลอดจนข้อขัดข้องอื่น ๆ ที่ตามมา จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้งสองกลุ่มตัวอย่างที่ ทำการสมรสแล้วมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.44 เป็นกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเสียร้อยละ 30.00 และกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยร้อยละ 39.44 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีระ สุภากิจ (2520 : 157) ในเรื่องปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการอ่าน ซึ่งพบว่ากรรมกร ทุกกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเนื่องจากไม่มีเวลามากที่สุด และจากตอบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการ มีเวลาในการอ่านมีผู้ตอบว่างานอื่นซึ่งเป็นภารกิจประจำวันมีมาก ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาใน การอ่านหนังสือ

ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อมีเวลาในการอ่านนั้นกลุ่มผู้สนใจการอ่าน มากอยากอ่านมากขึ้นถึงร้อยละ 77.78 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยอยากอ่านหนังสือมากขึ้นถึงร้อยละ 30.00 และอยากอ่านบ้างมีร้อยละ 60.00 ดังนั้นแสดงว่า แม้ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยหากมี เวลาเพิ่มขึ้นจะอยากอ่านเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก การมีเวลาในการอ่านจึง เป็นหนทางหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ

## 2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ

2.1 การมีหนังสืออ่าน จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีความคิดเห็นในระดับที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 84.45 และ 68.89 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เห็นว่าในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีจำนวนหนังสือไม่เพียงพอ แต่ถ้าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสืออ่านเพียงพอกับความต้องการแล้ว กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีความรู้สึกอยากอ่านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในชุมชนหนังสืออ่านเป็นสิ่งที่หายาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการเห็นความสำคัญของการอ่านน้อย และประชาชนในชุมชนไม่ค่อยซื้อหนังสือกันมากนัก ในเรื่องนี้สอดคล้องกับที่ ดัน แพเพอร์ (2529 : 287) กล่าวว่าสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาวชนบทมีความรู้ดีกว่าผู้ที่อยู่เมือง เพราะชาวชนบทเหล่านั้นไม่มีหนังสืออ่านและได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านน้อยมาก หลายคนที่ยังจบชั้น ป.4 หรือ ป.6 ไปแล้วเมื่อไม่มีโอกาสอ่านหนังสือนานเข้าก็ลืมหนังสือในที่สุด

จากผลการวิจัยได้พบว่าทั้งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย รวมกันคิดเป็นร้อยละ 76.67 ที่มีความเห็นว่าในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของตนเองมีหนังสืออ่านไม่เพียงพอ และจากคำถามปลายเปิดได้รับคำตอบว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีเฉพาะหนังสือพิมพ์ ส่วนตัวอื่น ๆ มีน้อย เมื่อมีหนังสืออ่านเพียงพอความต้องการผู้สนใจการอ่านมาก มีความรู้สึกอยากอ่านอยู่ในเกณฑ์สูงคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.56 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยมีความรู้สึกอยากอ่านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.72 แสดงว่าเมื่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสืออ่านเพียงพอ จะเป็นสิ่งจูงใจให้กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเข้าไปใช้เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเข้าไปหาความรู้บ้างอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ดังนั้นการจูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าวนี้

2.2 คุณภาพของหนังสือที่อ่าน คือลักษณะในด้านต่าง ๆ ของหนังสือ ความคิดเห็นส่วนนี้เป็นส่วนที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความต้องการในลักษณะชนิดและเนื้อหาสาระของหนังสือว่าควรเป็นอย่างไร ซึ่งจากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเห็นว่าลักษณะของหนังสือที่จูงใจให้อยากอ่านมากที่สุด ได้แก่เนื้อหาสาระในเล่มดี รองลงมาได้แก่อ่านเข้าใจง่าย และเนื้อหาสาระ

ในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ ราคาเหมาะสม และซื้อหาได้ง่าย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย เห็นว่าเนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นลักษณะที่จูงใจให้อ่านมากที่สุด รองลงมาคือ คำนึงถึงเนื้อหา มีขนาดโตพอสมควร และอ่านเข้าใจง่าย ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มผู้สนใจการอ่าน มากเป็นผู้มีพื้นฐานทางการศึกษาคือ รู้จักใช้วิจารณญาณในการอ่าน และคำนึงถึงการนำไปใช้เป็น ส่วนใหญ่ ส่วนปกหนังสือจะสวยสะดุดตาหรือไม่เป็นสิ่งไม่สำคัญ ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยเห็นว่า เนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นสิ่งแรกที่ต้องคำนึง เพราะการนำเนื้อหาสาระไปปฏิบัติ เป็นการฝึกภาคปฏิบัติ หลังจากที่ได้อ่านไปแล้ว และคำนึงถึงเนื้อหาที่เขียนควรเป็นสื่อคำและมีขนาดโต พอสมควร

### 2.3 การได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ จากผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีจำนวนของผู้ที่ได้รับการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ให้สนใจ การอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพการสร้างนิสัยรักการอ่าน ในชนบทมีน้อย เพราะฉะนั้นนอกจากทางราชการจะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ไปแล้ว ยังมีอีกทางหนึ่งที่จะทำได้ก็คือการกระตุ้นให้ ประชาชนในชนบทได้อ่านหนังสือโดยผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ มั่นมาส ชาวลิต (2528 : 216) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพของประชาชนในชนบทในด้านการอ่านมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ที่ยังอ่านไม่ออกและเริ่มอ่าน กับกลุ่มที่อ่านออกและอ่านเป็นแล้ว กลุ่มที่ยังอ่านไม่ออกและเริ่มอ่าน ต้องได้รับการกระตุ้นให้อ่าน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ในหมู่บ้านเป้าหมายทั้งสองกลุ่มตัวอย่างต่างได้รับการ กระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ เช่นเดียวกัน ซึ่งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้รับการกระตุ้นมาก กว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ในสภาพที่แตกต่างกัน กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้รับการกระตุ้นในด้าน ให้การศึกษาอบรมและนำความรู้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย นั้นกระตุ้นในด้านเสริมทักษะทางการอ่านออก เขียนได้ และสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้น ส่วน ผลที่ได้รับจากการกระตุ้นจากผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 49.23 อยากรู้สึกว่าอ่านมากขึ้น มีร้อยละ 27.70 อยากรู้สึกว่าอ่านบ้าง และร้อยละ 23.07 ไม่อยากรู้สึกว่าอ่านหรือรู้สึก

เฉย ๆ ในกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นมีร้อยละ 3.84 อยากอ่านมากขึ้น ร้อยละ 51.92 อยากอ่านบ้าง และมีร้อยละ 42.24 ที่ไม่อยากจะอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยแม้จะกระตุ้นอย่างไรก็ตามโอกาสที่จะเกิดความตื่นตัวและสนใจในการอ่านออกจะเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นฐานทางการศึกษา ภารกิจต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อการอ่านของกลุ่มนั้นเอง

2.4 การได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก มีจำนวนของผู้ที่ได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในสังคมชนบทของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสกลนครนั้น ประชาชนรวมกันเป็นหมู่บ้าน เป็นกลุ่มก้อน มีครอบครัวของญาติพี่น้องตั้งอยู่ใกล้ชิดกัน ดังนั้นความสามัคคี ความรักใคร่ เคารพนับถือกันในบรรดาเพื่อนบ้านใกล้เคียงจึงมีมาก ผู้เฒ่าเฒ่าผู้อาวุโส ต่างก็ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านการชักจูงให้อ่านเขียนก็เหมือนกัน สังเกตได้จาก การได้รับให้เป็นอาสาสมัครในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้ ดาวนิง และลีอง (Downing and Leong, 1982 : 261) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสนใจในการอ่านและทัศนคติที่มีต่อการอ่านเกือบทุกแห่งล้วนได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัวหรือปิตามารดาทั้งสิ้น

จากผลการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการชักจูงจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้สนใจการอ่านหนังสือ โดยกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้รับการชักจูงมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเป็นผู้มีพื้นฐานทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี ความกระตือรือร้นที่จะเรียนหรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมีมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และแนวทางของการชักจูงของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างก็เป็นคนละด้านกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้รับชักจูงไปในแนวพัฒนาอาชีพหรือเป็นกลุ่มพลังของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม หสพช. หรือกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และการศึกษาต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น วิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้น การจัดกลุ่มสนใจ การเรียนในสายสามัญต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยก็มุ่งด้านความสามารถทางการอ่านและเขียน เช่น การศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรี

โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) เป็นต้น นอกจากนี้จากคำถามปลายเปิดยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนอกจากตนเองจะได้รับการชักจูงแนะนำแล้ว ยังได้ให้การแนะนำและชักจูงผู้มีความรู้น้อยกว่าด้วย

2.5 กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากมีผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จูงใจให้ประชาชนสนใจการอ่านหนังสือ และเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยทางราชการได้จัดหนังสือหนังสือพิมพ์ และข่าวสารข้อมูลอื่น ๆ ตามความต้องการให้แก่ประชาชนให้อ่าน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ได้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแตกต่างกันคือ กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ร้อยละ 92.22 เคยไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแต่ผู้ไม่เคยใช้มีเพียงร้อยละ 7.78 เท่านั้น สำหรับส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ร้อยละ 54.44 ที่เคยเข้าไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และมีถึงร้อยละ 45.56 ที่ไม่เคยใช้

ผลการวิจัยนี้ได้ศึกษาค้นกับส่วนหนึ่งที่ แซคแซค (Sadsad. 1977 : 40) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการอ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งสรุปว่าผู้ประกอบอาชีพรับจ้างอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ซึ่งอาชีพของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แม้จะเป็นอาชีพทางการเกษตรคือทำนาแต่การทำนาของชนบทไทยมีสภาพเหมือนกับการรับจ้าง คือจะต้องใช้เวลารออยู่กับงานตลอดเวลา แต่ผลจากการวิจัยนี้ก็มีความสอดคล้องกับที่ ชราม และโรเบิร์ต (Schram and Robert. 1971 : 26) วิจัยเอาไว้ ซึ่งพบว่าคนที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มทางการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งจากการพบในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากเคยไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถึงร้อยละ 92.22 โดยที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากดังกล่าวเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย

ผลจากการเข้าไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทำให้กลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก ร้อยละ 53.02 อยากรับอ่านมากขึ้น ร้อยละ 37.34 อยากรับอ่านบ้าง และมีเพียงร้อยละ

9.64 ที่ไม่ชอบอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้น ร้อยละ 12.24 ชอบอ่านมากขึ้น และร้อยละ 38.78 ชอบอ่านบ้าง และมีถึงร้อยละ 48.98 ที่ไม่ชอบอ่านหรือรู้สึกเฉย ๆ ผลจากการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดังกล่าว เหตุที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากถึงร้อยละ 53.02 ชอบอ่านมากขึ้น แต่มีความต้องการในการอ่านเพิ่มขึ้นไม่มากนัก อาจเป็นเพราะกรรมการผู้ดูแลที่อ่านประจำหมู่บ้าน หรือผู้หน้าที่ไม่ได้ปรับปรุงหรือจัดบริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นการจูงใจให้ประชาชนเกิดความอยากอ่าน จากการพิจารณาในการตอบคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคำตอบว่าหนังสือพิมพ์ที่มีในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่น่าอ่าน เพราะมีแต่หนังสือหรือหนังสือพิมพ์เก่าอีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่มีผู้อุบลรักษาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ทำให้หนังสือต่าง ๆ ถูกฉีกขาดไม่ชวนอ่าน จากความนึกเห็นดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ชอบเข้าไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือทำให้กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ชอบอ่านมากขึ้นเพียงร้อยละ 12.24 เท่านั้น

### 3. สภาพและกิจกรรมในชุมชนที่สนับสนุนการรู้หนังสือและส่งเสริมการอ่าน

3.1 ห้องสมุดประชาชน จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากรู้จักและใช้บริการห้องสมุดประชาชนมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการใช้บริการห้องสมุดประชาชนนั้น กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากร้อยละ 43.33 ใช้บริการยืมและอ่านหนังสือประจำ ร้อยละ 22.22 ใช้บ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 34.45 ไม่เคยใช้บริการเลย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยนั้นมีร้อยละ 35.36 ที่เพียงใช้บ้างบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.44 ไม่เคยใช้บริการเลย ที่เป็นเช่นนี้เพราะห้องสมุดประชาชนมีน้อยแห่งคงมีเพียงห้องสมุดประชาชนจังหวัดและห้องสมุดประชาชนอำเภอเท่านั้น และห้องสมุดประชาชนอำเภอยังมีไม่ครบทุกอำเภอด้วย เฉพาะในจังหวัดสกลนครมีห้องสมุดดังกล่าวเพียง 7 แห่ง แต่ละแห่งตั้งอยู่ในตัวเมือง ได้แก่ จังหวัดและอำเภอใหญ่ ๆ เท่านั้น ดังนั้นโอกาสที่ประชาชนในท้องที่ชนบทห่างไกลจะรู้จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ อย่างมากก็ตาม ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยรู้จักและไม่ใช้บริการห้องสมุดประชาชน คือระยะทางจากหมู่บ้านในชนบทเข้ามายังตัวเมืองที่ห้องสมุดตั้งอยู่ในเรื่องนี้มีคำตอบจากคำถามปลายเปิดได้ตอบว่าไม่เคยไปใช้บริการห้องสมุดประชาชนเลย ทั้งนี้

เพราะตั้งอยู่ห่างไกล และประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ใช้ห้องสมุดประชาชน ได้แก่ผู้ที่อยู่ในตัวจังหวัด หรือตัวอำเภอ ซึ่งห้องสมุดประชาชนตั้งอยู่นั้นเอง ส่วนประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลคงได้รับการบริการโดยกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ หรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแทน ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา รุ่งวิสัย (2525 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าเหตุผลของการไม่ไปใช้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่มีหลายประการ เช่น ห้องสมุดอยู่ห่างไกลจากที่พัก การเดินทางไม่สะดวก เป็นต้น กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ค่อนข้างเสาะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ อยู่แล้ว จากเหตุผลข้างต้นจึงพบว่ากลุ่มของผู้สนใจการอ่านมากเป็นผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยไม่ปรากฏว่ามีผู้ใช้บริการยืมและอ่านหนังสือประจำเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่สนใจเพราะแม้แต่การอ่านหนังสือประจำหมู่บ้านยังเข้าไปใช้น้อยอยู่แล้ว เมื่อห้องสมุดประชาชนตั้งอยู่ในตัวเมืองซึ่งห่างไกลโอกาสที่กลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยจะเข้าไปใช้บริการจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างลำบาก

3.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่ จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากรู้จักและใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลที่ได้กลุ่มผู้สนใจการอ่านมากได้ยืมหนังสือประจำที่เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ออกให้การบริการมีร้อยละ 13.33 และใช้บริการบ้างเป็นบางครั้งร้อยละ 6.67 แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 80.09 ส่วนกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดใช้บริการยืมและอ่านหนังสือเป็นประจำเลย เคยใช้บริการบ้างคิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยวิธีการหมุนเวียนหนังสือหน่วยงานที่รับผิดชอบคือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสกลนครได้จัดโครงการดังกล่าวหมุนเวียนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานและโครงการโดยเคลื่อนที่หมุนเวียนเป็นจุด ๆ แล้วเคลื่อนไปยังหมู่บ้านอื่นต่อไป

3.3 โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจในการอ่านมากรู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) มากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มผู้สนใจการอ่านมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยังเป็นโสด ซึ่งอาจรับหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุข

(อสม.) ประจำหมู่บ้านได้เข้ารับการอบรมโครงการที่กรมหรือกระทรวงอื่น เช่น กระทรวงสาธารณสุข หรือกระทรวงมหาดไทยจัด ส่วนที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนจัดดำเนินการนั้น ในขณะที่ทำการวิจัยปรากฏว่ายังไม่ดำเนินการในหมู่บ้านเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด

#### 4. ความคิดเห็นของประชาชนในชนบทเกี่ยวกับการจูงใจให้สนใจการอ่านหนังสือ

ที่ได้จากข้อคำถามแบบปลายเปิด พบว่าการอ่านออกเขียนได้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่สุดและจะนำไปสู่การที่จะศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง เพราะการอ่านทำให้ได้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

การอ่านหนังสือบางครั้งก็มีผู้มาชักชวนแนะนำ แต่ส่วนใหญ่หาอ่านด้วยตนเองเพราะชอบอ่านอยู่แล้วหากมีเวลามากกว่านี้จะอ่านมากขึ้น แต่ถ้าไม่ได้อ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 1 วัน รู้สึกมีความมีคอบอกในด้านความคิดและไม่ทันเหตุการณ์

ต้องการให้มีหนังสือในที่อ่านมากกว่านี้ อยากอ่านเรื่องอะไรสามารถหาอ่านได้ทันที หนังสือที่ชอบอ่านเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่นำไปปฏิบัติได้ และเหตุที่ชอบไปอ่านหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพราะไม่ต้องเสียเงินซื้อหนังสืออ่านเอง

อยากไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุดประชาชน แต่ก็ไกลจากบ้านพัก ส่วนในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น เมื่อมีหนังสือพิมพ์หรือหนังสือใหม่ ๆ มาถึงจะรีบเข้าไปอ่านทันที

เนื่องจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบางแห่งตั้งอยู่ในโรงเรียนจึงไม่กล้าเข้าไปอ่าน

จากความคิดเห็นของประชาชนในชนบทเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ ซึ่งมีองค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่านและองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่านสรุปได้คือ

1. องค์ประกอบเฉพาะตัวผู้อ่าน ความสามารถในการอ่านเขียนของประชาชนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เป็นแรงจูงใจให้มีความต้องการอ่านหนังสือ จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านมากซึ่งมีความสามารถในการอ่านเขียนสูง อ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อยซึ่งมีความสามารถในการอ่านเขียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิต ธรรมชาติ (2531 : 83) ที่ได้ศึกษาลักษณะการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีลักษณะการไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในระดับที่สูงกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้

ในการเข้าไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เมื่อหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ มาถึง ประชาชนจะรีบเข้าไปอ่านทันที โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ ประสิทธิ์ ฤทธิธรรม (2522 : 58) ที่พบเกี่ยวกับสิ่งที่ชาวบ้านกระทำเมื่อหนังสือพิมพ์หรือหนังสือต่าง ๆ ไปถึงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านจะรีบเข้าไปอ่านทันที

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอ่าน อันได้แก่ การมีหนังสืออ่าน ซึ่งทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นพ้องกันว่าในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสือไม่เพียงพอ กับความต้องการ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ วิจิต ธรรมชาติ (2531 : 69) ได้ศึกษาลักษณะการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา หนังสือและเอกสาร สิ่งพิมพ์ ว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือพิมพ์รายวัน วารสารและเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ กับความต้องการและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ อาห์หมัด (Ahmad, 1958 : 49) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอ่านของผู้ใหญ่ ซึ่งได้รับ คำตอบว่าไม่ควรที่จะคาดหวัง ผู้ใหญ่จำเป็นต้องอ่านเรื่องที่เขาคิดว่าอยากอ่าน เนื่องจากเขา ไม่มีเรื่องสำหรับอ่าน และไม่มีทักษะในการอ่านเพียงพอ ดังนั้นปัจจัยในด้านการมีหนังสืออ่านจึง เป็นสิ่งจำเป็นต่อประชาชนในชนบทไทยอย่างมาก

ปัจจัยด้านหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีความต้องการที่จะอ่านหนังสือ ก็คือลักษณะ หนังสือที่อ่าน ซึ่งกลุ่มผู้สนใจการอ่านมากและกลุ่มผู้สนใจการอ่านน้อย ได้ให้ความคิดเห็นตรงกันว่า หนังสือที่จูงใจให้อ่านนั้นต้องเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุรพล ฤกษ์สำเร็จ (2519 : 126) ได้ศึกษาสภาพการอ่านของชาวบ้านใหม่ ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ว่า เรื่องที่ชาวบ้านสนใจในการอ่านซึ่งอยู่ในระดับความ สนใจมากเรียงตามลำดับคือ เรื่องทางพุทธศาสนา เรื่องการปฐมพยาบาล และเรื่องสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 เรื่องแรกเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ มากที่สุด

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า 1) องค์ประกอบที่จูงใจต่าง ๆ ทั้งองค์ประกอบ เฉพาะตัวผู้อ่านและองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมรวมทั้งปัจจัยย่อยอื่น ๆ ต่างก็มีผลต่อการจูงใจ ให้ประชาชนในชนบทไทยสนใจการอ่านหนังสือทั้งสิ้น ดังนั้นการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการ

การจูงใจหรือจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนให้กับประชาชนในชนบทที่มุ่งเน้นให้เกิดความสนใจ การอ่าน จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นสำคัญ และ (2) กลุ่มผู้สนใจ การอ่านน้อยมีความแตกต่างกันในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนความคิดเห็นที่มีต่อการอ่านหนังสือ จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานด้านให้การ ศึกษาแก่ประชาชนจะต้องยึดพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันเหล่านั้นในการสนับสนุนส่งเสริม การอ่านของประชาชนให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งที่จะควรจะเป็นด้วย

### ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอความคิดเห็นบางประการ ซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์ ต่อการจูงใจให้ประชาชนในชนบทสนใจในการอ่านหนังสือ ดังต่อไปนี้

#### ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและ ดำเนินการในเรื่องการสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าประชาชน ในชนบทยังไม่เห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือ
2. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการขยายห้องสมุดประชาชนให้ครบ ทุกอำเภอ และควรปรับปรุงห้องสมุดประชาชนให้สามารถขยายการบริการไปยังประชาชนที่อยู่ ห่างไกลได้
3. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการซื้อหนังสือต่าง ๆ ให้แก่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชน
4. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับชุมชนและ ส่วนกลางในการหาแนวทางส่งเสริมด้านการอ่านหนังสือของประชาชน และบริการข่าวสารข้อมูล ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของประชาชน

5. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรวัดวิธีปรับปรุงและบริหารห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หีบหนังสือสู่หมู่บ้าน หรือโครงการหมุนเวียนหนังสือ ตลอดจนที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ประชาชนสนใจในการอ่านหนังสือยิ่งขึ้น

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและเขียนของประชาชน ในชนบทไทยกับความสนใจในการอ่านหนังสือ
2. ควรศึกษาเพื่อหารูปแบบของการสอนการอ่านเขียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้สอนผู้ใหญ่ ที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ
3. ควรศึกษาหองศ์ประกอบอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการอ่านหนังสือของประชาชน ในชนบทไทย
4. ควรศึกษาในด้านการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อหนังสืออ่านของประชาชนในชนบทไทย
5. ควรศึกษาในเรื่องค่านิยมในการอ่านหนังสือของประชาชนในชนบทไทย
6. ควรศึกษาหาเพื่อหาวิธีการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือแก่ประชาชนในชนบท ไทย

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์. จิตวิทยาดับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- กฤษณา บุตรपालะ. สภาพการอ่านความสนใจและความต้องการในการอ่านของชาวชนบท อำเภอมือ  
เมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
2527. อัครสำเนา.
- กานต์มณี ศักดิ์เจริญ. "วิธีอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้คนอื่นฟัง," ใน การรณรงค์  
เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2528.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. คู่มือดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท.  
กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528.
- . สถิติเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน  
และวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2529-ข. อัครสำเนา.
- . การวิเคราะห์ระบบการติดตามผลและประเมินผลโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ  
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531.
- . การสัมมนาการส่งเสริมการรู้หนังสือเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอก  
โรงเรียน, 2531.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. "ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแหล่งหล่อหลอมสำนักทางการเมืองในรูป  
ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน," ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รวมบทความ  
การศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2525.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. โครงการศึกษาเพื่อปวงชนในเอเชียแปซิฟิก  
(กศ. ปช.) แผลจาก ASia Pacific Programme Of Educational For All  
(APPEAL) UNESCO. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,  
2529.

- ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ  
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, 2530.
- ถนนอมวงค์ ล้ายอมรรคผล. "กระบวนการอ่าน," ใน การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน.  
หน้า 181-183. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2528.
- ทองปลิว ชมชื่น และยิ่ง กীরติบุรณะ. "การจัดบริการแหล่งข่าวสารข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพ  
ชีวิตแก่ประชาชนระดับหมู่บ้านในประเทศไทย," ใน ข้อมูลข่าวสารกับการพัฒนาคุณภาพ  
ชีวิต รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 6. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอก  
โรงเรียน, 2529.
- นิเชต สุนทรพิทักษ์. "ทัศนะเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน," ใน การ  
ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4. กรุงเทพฯ :  
กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2525.
- บริหารส่วนจังหวัดสกลนคร, องค์การ. แผนปฏิบัติงานประจำปี 2531 จังหวัดสกลนคร. สกลนคร :  
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร, 2531.
- บุญทา วิศว์ไพศาล. "บทบาทของห้องสมุดประชาชนต่อการศึกษานอกระบบ," ใน การศึกษา  
ตลอดชีวิตรวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 5. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษา  
นอกระบบ, 2528.
- บุญสม นาวานุเคราะห์. "ถึงเวลาหรือยังที่เราควรจะช่วยกันพัฒนานิสัยการอ่านหนังสือของ  
ประชาชน," ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน  
เล่ม 4. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2525.
- ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร,  
2528.

- ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ  
ชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.  
ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.  
อัครสำเนา.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานนิทรรศการหนังสือแห่งชาติ  
2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3 วันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2525  
วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์  
คุรุสภาลาดพร้าว, 2515.
- แม่แก้วมาส ชวลิต. "สภาพของการอ่านในสังคมไทยและแนวทางแก้ไข," ใน การรณรงค์เพื่อ  
ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ 2528.
- \_\_\_\_\_ . "วิธีสร้างความสนใจในการอ่าน," ใน การรณรงค์เพื่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน.  
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2528.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2525.
- ลัดดา รุ่งวิสัย. การศึกษาผู้ใช้และไม่ใช้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ อ.ม.  
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัครสำเนา.
- วิจิต ธรรมชาติ. การศึกษาลักษณะการใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชาชนใน  
จังหวัดนครราชสีมา. ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร, 2531. อัครสำเนา.
- วิศนี ศิลตระกูล. "การอ่านหนังสืออะไรคือองค์ประกอบที่แท้จริง," ใน การศึกษาตลอดชีวิต  
รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 5. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน,  
2528.
- วีระ สุภากิจ. ศึกษาสภาพและความสนใจการอ่านของกรรมการในโรงงานอุตสาหกรรมใน  
จังหวัดสมุทรปราการ. ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร, 2519.
- สนิท ตั้งทวี. การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนส์ไคร์, 2529.

- สุชา จันท์เอม. วัยรุ่น (Adolescence). กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2526.
- สุนทร โคตรบรรเทา, (แปล). ถนนสู่การอ่าน. กรุงเทพฯ : ยูเนสโก, 2526.
- สุนทร สุนันท์ชัย. "บทบาทของห้องสมุดในการพัฒนาชนบท," ใน การศึกษาลดชีวิต รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 5. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528.
- \_\_\_\_\_ . "การรู้หนังสือบันไดขั้นสู่การศึกษาลดชีวิต," ใน การศึกษาลดชีวิต รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 5. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528.
- สุพรผล-ฤกษ์สำราญ. สภาพการอ่านของชาวบ้านใหม่ ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อักสำเนา.
- เสวก นักร้อง. คุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ผาผึ้งและจุลสารสำหรับชาวชนบท ตามความคิดเห็นของผู้มารับบริการจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- Ahmed, Mushtag. An Evaluation of Reading Materials for New Literates and Study of their Reading Needs and Interests. Research, Training and Productive Center, Jamia Millia, 1958.
- Bush, Clifford L. and Mildred H. Huebner. Stragies for Reading in the the Elementary school. London,; Macmillan, 1970.
- Dallman, Martha and others. The Teaching of Reading. 4th. ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1960.
- Dechant, Emeral V. Improving the Teaching of Reading. New Dellii: Prince-Hall of India, 1969.
- \_\_\_\_\_ . Improving the Teaching of Reading. 3rd, ed. Englewood Cliffs; Prentice-Hall, 1982.
- Downing, John and Chekan Leong. Psychology of Reading. New York : Macmillan, 1982.
- Durr, William K. Reading Instruction. Boston, Houghton Mifflin Co., 1967.

- Hafner, Lawrence E. and Hayden B. Jolly. Pattern of Teaching Reading in Elementary School. New York: Macmillan, 1967.
- Harris, Harry A. and Carl B. Smith. Reading Instruction. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Jenkinson, Marjorie D. "The Role of Motivation in Reading," in Meeting Individual Differences in Reading. Edited by H. Alan Robinson. Chicago : The University of Chicago Press, 1964.
- Sadsad, Gloria Tabier. Mass Media Habits of Rural People in Philippine Municipality. Unpublished Masters Thesis, University of Philippines Los Baños, 1977.
- Schramm and Donald E. Robert. The Process and Effects of the Mass Communication. Revised ed. California : Stanford, 1971.
- Spache, George D. and Paul C. Berg. The Art of Efficient Reading. London, Macmillan, 1971.
- Sullivan, George. A Reason to Read : Report on an International Symposium on the Promotion of the Reading Habit. New York : Academy for Education Development, 1976.
- Tooze, Ruth. Your Children Want to Read. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1957.

ကဏ္ဍ

## แบบสอบถาม

## เรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชมทสนใจการอ่านหนังสือ  
ในจังหวัดสกลนคร

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ในขณะนี้ข้าพเจ้า นายธรราทิตย์ เลิศศรี กำลังทำการวิจัย เรื่อง "การศึกษาองค์ประกอบที่จูงใจให้ประชาชนในชมทสนใจการอ่านหนังสือ ในจังหวัดสกลนคร" เพื่อให้ทราบว่า มีองค์ประกอบอะไรบ้างที่จูงใจให้ประชาชนในชมทสนใจการอ่านหนังสือ อันจะเป็นแนวทางในการหาวิธีจัดการส่งเสริมการอ่านและการเขียนให้เหมาะสม ตรงกับความสนใจของประชาชนในชมทต่อไป

การวิจัยนี้จะประสบผลสำเร็จได้ ก็ด้วยความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของท่านให้ครบทุกข้อ ตามความรู้สึกที่แท้จริงและตรงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่าน - และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายธรราทิตย์ เลิศศรี

ผู้วิจัย

## ตอนที่ 1

## ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

ชื่อ	บ้านเลขที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบล	อำเภอ	จังหวัดสกลนคร	

1. เพศ  ชาย  หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. สถานภาพการสมรส  โสด  สมรส  
 หม้ายหรือหย่าร้าง  อื่น ๆ (โปรดระบุ)
4. ระดับการศึกษา  ไม่เคยเรียน  จบชั้นประถมศึกษาที่ 4  
 จบชั้นประถมศึกษาที่ 6  จบชั้นมัธยมศึกษาที่ 3  
 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
5. อาชีพ
- |  |  |
|--|--|
| อาชีพหลัก                                  | อาชีพรอง                                     |
| <input type="checkbox"/> เกษตรกรรม         | <input type="checkbox"/> เกษตรกรรม           |
| <input type="checkbox"/> ค้าขาย            | <input type="checkbox"/> ค้าขาย              |
| <input type="checkbox"/> รับราชการ         | <input type="checkbox"/> รับราชการ           |
| <input type="checkbox"/> รับจ้าง           | <input type="checkbox"/> รับจ้าง             |
| <input type="checkbox"/> อื่น (ระบุ) ..... | <input type="checkbox"/> อื่น ๆ (ระบุ) ..... |
6. รายได้ของครอบครัวมีประมาณปีละ .....บาท  
จำนวนคนในครอบครัว .....คน





7. ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้ารับการอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมอะไร หรือไม่?
- ไม่เคย
- เคย ..... ครั้ง อะไรบ้าง .....
- โปรดให้รายละเอียด .....
8. ข้อใดตรงกับการปฏิบัติของท่าน? (เลือกได้หลายข้อ)
- เสียสละเงินเพื่อซื้อหนังสืออ่านเองเป็นประจำ
- เมื่อพบหนังสือที่น่าอ่านจะซื้อทันที
- ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือยแต่จะหันมาซื้อหนังสือแทน
- เก็บเงินที่ละเล็กละน้อยเพื่อซื้อหนังสือ
- จัดเงินจำนวนหนึ่งทุกเดือนเพื่อซื้อหนังสือ
- บริจาคหนังสือให้แก่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหรือห้องสมุดประชาชน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
- โปรดให้รายละเอียด .....
9. ท่านใช้เงินในการซื้อหนังสืออ่านเฉลี่ยประมาณเดือนละ ..... บาท และหนังสือที่ท่านซื้ออ่านเป็นหนังสือประเภทใด?
- หนังสือพิมพ์รายวัน
- หนังสือเล่ม
- วารสาร
- ตำราเรียน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
- โปรดให้รายละเอียด .....
10. ท่านเห็นว่าการอ่านมีความจำเป็นสำหรับท่านหรือไม่?
- จำเป็น
- ไม่จำเป็น
- อื่น ๆ / ไม่ทราบ
- โปรดให้รายละเอียด .....

11. ท่านเห็นว่าการเขียนมีความจำเป็นสำหรับท่านหรือไม่?

- จำเป็น
- ไม่จำเป็น
- อื่น ๆ / ไม่ทราบ

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

12. เมื่อท่านอ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารต่าง ๆ แล้ว ท่านได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพียงใด?

- นำไปใช้มาก ในเรื่อง \_\_\_\_\_
- นำไปใช้ได้บ้าง ในเรื่อง \_\_\_\_\_
- ไม่ได้นำไปใช้ เพราะ \_\_\_\_\_

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

13. ท่านเห็นด้วยกับประโยชน์ของการอ่าน ตามข้อความต่อไปนี้เพียงใด?

ความสามารถ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย
1) รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น			
2) ทำให้สามารถวางแผนชีวิตได้ดีขึ้น			
3) ทำให้ชีวิตมีความปลอดภัยขึ้น			
4) ทำให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน			
5) ได้รับความรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง			
6) เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์			
7) เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ			

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

14. หากท่านไม่ได้อ่านหนังสือ หรือหนังสือพิมพ์ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 1 วัน ท่านรู้สึกอย่างไร ?
- รู้สึกกระวนกระวายใจ ไม่มีความสุข
- รู้สึกเจ็บเหงาและรำคาญ
- รู้สึกเฉย ๆ ไม่เคียดร้อน
- โปรดให้รายละเอียด .....
15. ถ้าท่านมีเวลามากขึ้น ท่านจะอ่านหนังสือมากขึ้นหรือไม่ ?
- อ่านมากขึ้น
- อ่านบ้าง
- ไม่อ่าน
- โปรดให้รายละเอียด .....
16. ท่านเคยไปใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของท่านหรือไม่ ?
- เคย
- ไม่เคย
- โปรดให้รายละเอียด .....
17. ให้ความเห็นของท่านบริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทำให้ท่านอยากอ่านหนังสือเพียงไร ?
- อยากอ่านมาก
- อยากอ่านบ้าง
- ไม่อยากอ่าน
- โปรดให้รายละเอียด .....
18. ท่านคิดว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของท่าน มีหนังสือเพียงพอกับความต้องการของท่านหรือไม่ ?
- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ
- โปรดให้รายละเอียด .....

19. หากที่อ่านหนังสือประจำบ้านของท่าน มีหนังสืออ่านเพียงพอต่อความต้องการ จะทำให้ท่านอยากอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นหรือไม่?

อยากอ่านเพิ่มขึ้นมาก

อยากอ่านเพิ่มขึ้นบ้าง

ไม่อยากอ่าน

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

20. ท่านต้องการให้มีหนังสือประเภทใดบ้าง ในที่อ่านหนังสือประจำบ้านของท่าน?

1) \_\_\_\_\_ 2) \_\_\_\_\_

3) \_\_\_\_\_ 4) \_\_\_\_\_

5) \_\_\_\_\_ 6) \_\_\_\_\_

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

21. ลักษณะของหนังสือต่อไปนี้ทำให้ท่านสนใจอยากอ่านเพียงไร?

ความต้องการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) ตัวหนังสือสีดำและมีขนาดโตพอสมควร			
2) ปกหนังสือมีสีสวยสะดุดตา			
3) เนื้อหาสาระภายในเล่มดี			
4) ซื้อหาได้ง่าย			
5) ราคาเหมาะสม			
6) มีการคัดเลือกนักเขียนที่เหมาะสม			
7) อ่านเข้าใจง่าย			
8) เนื้อหาสาระในเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้			

โปรดให้รายละเอียด \_\_\_\_\_

22. เคยมีผู้นำในหมู่บ้านของท่าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ทางราชการมาชักชวนแนะนำ ให้ท่านอ่านหนังสือบ้างหรือไม่?

[ ] เคย เพราะ .....

[ ] ไม่เคย เพราะ .....

โปรดให้รายละเอียด .....

การชักชวนแนะนำดังกล่าว ทำให้ท่านอยากอ่านหนังสือเพียงไร?

[ ] อยากอ่านมาก

[ ] อยากอ่านบ้าง

[ ] ไม่อยากอ่าน

โปรดให้รายละเอียด .....

23. เพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น คนที่รู้จักกันและญาติพี่น้องเคยชักจูงให้ท่านอ่านหนังสือบ้างหรือไม่?

[ ] เคย โดยวิธีใด .....

[ ] ไม่เคย เพราะ .....

โปรดให้รายละเอียด .....

การชักจูงดังกล่าว ทำให้ท่านอยากอ่านหนังสือเพียงไร?

[ ] อยากอ่านมาก

[ ] อยากอ่านบ้าง

[ ] ไม่อยากอ่าน

โปรดให้รายละเอียด .....

24. คนในบ้านของท่าน เช่น ลูก หลาน หรือพ่อ แม่ พี่ น้อง เคยชักจูงให้ท่านอ่านหนังสือบ้างหรือไม่?

[ ] เคย โดยวิธีใด .....

[ ] ไม่เคย เพราะ .....

โปรดให้รายละเอียด .....

การชักจูงดังกล่าว ทำให้ท่านอยากอ่านหนังสือเพียงไร?

อยากอ่านมาก

อยากอ่านบ้าง

ไม่อยากอ่าน

โปรดให้รายละเอียด .....

25. ท่านรู้จักห้องสมุดประชาชนหรือไม่?

รู้จัก

ไม่รู้จัก

โปรดให้รายละเอียด .....

ท่านเคยใช้บริการห้องสมุดประชาชนอย่างไรบ้าง? (โปรดให้รายละเอียด) .....

.....

26. ท่านรู้จักโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่หรือไม่?

รู้จัก

ไม่รู้จัก

โปรดให้รายละเอียด .....

ท่านเคยใช้บริการโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่อย่างไรบ้าง? (โปรดให้รายละเอียด) .....

.....

27. ท่านรู้จักโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) หรือไม่?

รู้จัก

ไม่รู้จัก

โปรดให้รายละเอียด .....

ท่านเคยใช้บริการโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.) อย่างไรบ้าง?

(โปรดให้รายละเอียด) .....

.....

สอบถามเมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2532

เวลา ..... น .

.....  
ผู้สัมภาษณ์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

ที่ ทม 100710722



9 พฤษภาคม 2532

ศาลากลางจังหวัดสกลนคร
รับเลขที่ 18185
วันที่ 18 พ.ค. 2532
เวลา..... น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายธราทิศม์ เลิศศรี

เป็นนิสิตระดับ

ปริญญาเอก สาขา

ปริญญาโท วิชาเอก การศึกษาผู้ใหญ่

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษากันกว่า เพื่อทำ  
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาของประชาชนที่สนใจให้ประชาชนในชนบทสนใจการอ่านหนังสือ  
ในจังหวัดสกลนคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ดร.ปฐม นิกมานนท์

ประธาน

ดร.สุนทร โคตรบรรเทา

กรรมการ

ดร.เพ็ญช ประจวบจันทน์

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตได้ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้แจ้งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในอำเภอต่าง ๆ  
ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสกลนคร ตามที่กำหนดเป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการวิจัย เพื่อตอบแบบสอบถาม  
และเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ  
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้บังคับ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายธราทิศย์ เลิศศรี  
เกิดวันที่ 8 กรกฎาคม 2483  
สถานที่เกิด อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์  
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 1831/5 หมู่ 14 ถนน ต.พัฒนา  
ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000  
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ศึกษานิเทศก์ 6 กรมการศึกษานอกโรงเรียน  
สถานที่ทำงานปัจจุบัน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ  
(คนอ.) อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2500 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) จากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์  
พ.ศ. 2503 ป.กศ. จากโรงเรียนฝึกหัดครูอุดรธานี  
พ.ศ. 2507 พ.ม. สมัครงสอบ  
พ.ศ. 2518 กศ.บ. (สาขาบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร  
พ.ศ. 2532 กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร